

Digitized by the Internet Archive
in 2012 with funding from
University of North Carolina at Chapel Hill

Aquesta obra fou estrenada al
Teatre de les Arts, situat al carrer
d'en Floriblanco, per la compa-
nyia dramàtica que dirigeix l'au-
tor Giménez, en 1903

ELS TEIXIDORS DE SILESIA

BIBLIOTECA

TEATRALIA

GERAHT HAUPTMANN

Els Teixidors de Silesia

— DRAMA EN CINCH ACTES —

Traducció (autorizada) d'en

CARLES COSTA Y JOSEPH M.ª JORDÁ

1909

Reservats tots els drets.
Queda fet el dipòsit que marca la llei.

PERSONATGES

Dreissiger, *fabricant*

La Sra. Dreissiger

Pfeifer, *majordom*

Neumann, *caixer*

Un dependent

Weinhold, *preceptor dels fills de Dreissiger*

Joan, *cotxer*

Lo pastor Kittelhaus

La Sra. Kittelhaus

Heide, *comissari de policia*

Kutsche, *gendarme*

Welzel, *taberner*

La Sra. Welzel, *la seva dona*

Agna Welzel, *filla*

Wiegand, *fuster*

Un comissionista

Un pagès

Un guarda bosch

Schmitt, *metge*

Hornig, *drapayre*

Wittig, *ferrer*

Becquer, *teixidor*
Mauríci Jeger, *soldat*
L'avi Baumert (Guillem), *teixidor*
L'avía Baumert
Berta Baumert
Emília Baumert
Frederich, *fill d'Emilia, noy de 4 anys*
L'avi Ansorge, *cistellé*
Enriqueta, *dona de teixidor*
L'avi Hílse (Enrich), *teixidor*
L'avía Hílse
Anton Hílse, *fill*
Lluís, *dona de Anton*
Malena, *la seva filla*
Reimann, *teixidor*
Heiber, *teixidor*
Una dona de teixidor
Un noy
Grupo de teixidors y dones

L'ACCIÓ EN 1840 EN UN POBLE DE LA SILESIA

ACTE PRIMER

Gran nau de parets emblanquinades de la fàbrica de Dreissiger de Peterswaldan. Es lo magatzem ahont els teixidors venen a deixar els géneros. A la esquerra dos finestres sense cortines; al fons una porta ab vidres y a la dreta una porta igual pera la que'ls teixidors, les dones y els xicots entren y surten continuament. Al llarch de la paret de la dreta, covert de prestatges, un banch en el que'ls teixidors deixen les pessas, després de examinades pel majordom Pfeifer en una gran taula, ahont per ordre els teixidors les deixen. Pfeifer mira els teixits ab un contafils y els mideix ab un compàs, després de qual operació el teixidor recull la pesa y la deixa sobre una balansa y'l dependent la pesa, dipositantla al magatzem com un género acceptat. Pfeifer indica cada vegada en alta veu al caixer Neumann, que està assentat en una taula aprop, lo jornal que ha de pagar.

La escena passa en dia núvol de fi de Maig; lo rellotge senyala les dotze del dia. La major part dels obrers estàn com si's trobessin devant un tribunal esperant una decisió de vida o mort; tots estàn abatuts, com pobres que han caygut d'humillació en humillació y s'han anat acostumant a n'aquella vida miserable. En totes les cares s'hi veu lo que han patit, tots els homes son poch alts, raquítics, estrets de pit, grochs de cara y bruts; les dones, mal covertes de parrachs, espallifades, grogues ab grogor de cera; els ulls grossos, sortits y melancòlichs.

NEUMANN (*contant diners*)

Vos quedan vint sous.

UNA DONA (*trenta anys, extenuada*)

Moltes gracies. (*Recull els diners tremolantli la mà*)

NEUMANN (*veyent que la dona s'espera*)

Què no està bé?

DONA (*Suplicant commoguda*)

Voldria que m'avensessin alguns sous més, que necessito.

NEUMANN

Si jo pogués demanar tot lo que necessito... jo necessito moltes mils lliuras! (*Dirigintse y pagant a un teixidor, diu secament a la dona:*) Pels avensos heu d'anar al amo.

DONA

Què se'l pot vèurer?

PFEIFER (*vell teixidor però que no'n conserva el tipo. Gros, vestit cuidadosament y ben afeïtat. Es un gran tasador. Replica bruscament*)

L'amo, tindria massa fèyna si hagués d'ocuparse d'aquestes miseries. Per això ja'ns hi te a nosaltres aquí (*Mideix una pessa de teixit ab lo compàs y l'examina ab lo conta-fils*) quina corrent d'aire! (*Es posa un mocadó al coll:*) Tanqueu la porta quan entreu!

DEPENDENT (*alt a n'en Pfeifer*)

Com si no ho diguessiu a ningú!

PFEIFER

Està bé. Are peseula. (*Lo teixidor posa la pessa sobre la balansa*). Semble que sigui ahir que vau comensar l'ofici! Sembleu un aprenent! Aquesta pessa està plena de taras. No sabeu ni fer cadeneta.

BECQUER (*acava d'entrar. Es un teixidor jove, més robust que'ls altres; l'aire independent casi insolent. En lo moment qu'entra, Pfeifer, Neumann, y el dependent, cambien una mirada d'inteligencia*)

Quin temps!

UN TEIXIDOR (*a mitja veu*)

Y que deurà ploure!

VELL BAUMERT (*Ha deixat entroberta la porta de la dreta per hont ha entrat. Derrera la porta es veu un grup compacte de teixidors que esperen el torn per entrar. El vell Baumert, s'adelanta fins el primer plano d'exa'l paquet sobre'l banch, s'asseu al costat de Becquer y s'aixuga la suor de la cara y diu*)

Qué cansat estava! Va be reposar una mica.

BECQUER .

Millor van alguns miserables sous.

BAUMERT

Bon dia, Becquer

BECQUER

Què hi ha avi Baumert? Sembla que encara vos hauréu d'esperar un rato.

EL TEIXIDOR

Sí Y ells no'l miren el temps que aquí es pert. Jo hi hagut de fer cúa dugues hores.

PFEIFER

Vaja, calieu vosaltres, que aquí no'ns entenem!

BECQUER

Es veu que està de mala lluna, avuy!

PFEIFER (*a Reimann, teixidor que està devant seu*)

Ja vos he dit al menys cent vegades que ha de ser més net això, però vos sou massa mandrós. Veyeu? (*Ensenyant la pessa teixida*) Aquets fils son massa llarchs y aquí hi ha tot de porqueria.

REIMANN

No es pas tan mal deixat com diheu.

EL DEPENDENT (*pesant la pessa*)

Hi falta un xich de pes.

PFEIFER

Ja esteu bé vosaltres! No 'porteu ni una pessa completa. Ja vos juro que en lo meu temps no las hauria acceptat l'amo! Allavores no era com ara, hi havia que saber l'ofici! Bueno, ves ves. A veure.. Neumann; trenta sous.

REIMANN

Es dir, que m'heu descontat una lliura del pes!

PFEIFER

Sí, vés, ja está bé. Què porteu vos?

TEIXIDOR HEIBER (*Deixa la pessa, y mentres Pfeifer l'examina s'hi acosta y li diu a mitja veu emocionat*)

Dispensi, senyor Pfeifer, me faria un gran favor si aquesta vegada no'm descontés lo que tinch avensat.

PFEIFER (*examinant la pessa, respon ab tò de burla*)

Heu triat un moment ben a propòsit per demanarho. Si haguessiu portat una pessa ben acabada y no això. (*Senyalantla*).

HEIBER

La setmana que vé podré arreglarho, però aquesta setmana vaig estar dos dies sense poguer trevallar. Y després la meva noya està malalta.

PFEIFER (*donant la pessa al dependent*)

Ja vos he dit que prou faig ab admètrets això! (*Examinant un'altra pessa*) Què dimoni es això! D'aquí es

llarch y d'aquí estret! Y aquets fils, y aquet embolich d'aquí; Què's això? Y apenes seixanta fils per centímetre. Què'n feu de lo que vos donan? (*Heiber queda consternat sense gosar obrir la boca.*)

BECQUER (*a mitja veu a Baumert*)

Potsé si que aquet bestia voldria que compressim el fil nosaltres meteixos!

UNA DONA (*que s'havia quedat junt a la caixa y que de quant en quant, mirava al voltant seu com desesperada sembla que pren una resolució y es dirigeix suplicant al caixer*)

No podré passar si no'm doneu alguna cosa avensada. Vos ho demano per Deu nostre senyor.

PFEIFER

Deixèunos tranquils, y no ens vingueu més ab ploralles y no vos ocupeu més de Jesús nostre senyor. Val més que vos ocupeu del vostre marit. No vos podem avensar res més. No son nostres aquets diners y hem de dar comptes al amo y dir que n'hem fet. Y además quan se sap l'ofici y es treballa com Deu mana no's necessitan avensos may. Vaja prou.

NEUMANN

Aquets fan com els teixidors de Bidau, guanyant quatre vegades més, gasten més de lo que guanyen y vingan vicis y endeutarse.

UNA DONA DE TEIXIDOR (*parla alt porque la sentin tots els presents y li serveixin de testimoni*)

Jo li juro que no soch peresosa, però no veig medi de que això pugui durar. Lo meu home malalt no pot treballar, jo ja fa vuyt dies que no hi aclucat els ulls. Si al menys acabessim d'una vegada y una malaltia sens

endugués al cementiri! (*Ab tò suplicant després d'una pausa:*) Vos ho demano per lo que més volgueu. Aven-sèume alguns sous!...

PFEIFER (*sense ferne cas*)

Fieller: trentasis sous.

LA DONA

Per poch que sigui, mentres pugua comprar pà! El forner ja no ens vol fiar y tenim un remat de criatures!

NEUMANN (*al dependent*)

Tots els teixidors tenen una criatura cada any. (*El dependent somriu*).

REIMANN

Sempre m'haveu pagat vintisis sous per cada pesa.

PFEIFER (*cridant desde el mostrador*)

Si no esteu content, ja sabeu que'm sobran teixidors y millors que vos. Quant las pessas tinguin la mida que har de tenir se vos pagarán al preu d'avans.

REIMANN

Es que haurieu de provar que li falta algo.

PFEIFER

Presenteu una seyna ben acabada y no vos escati-marem res.

REIMANN

Per ventura no està bé aquesta? Ahont es que veyeu tants defectes?

PFEIFER

Vaja, ja vos hi deixat parlar prou. Si no vos agrada, ja vos he dit que podeu deixarho quant volgueu.

HEIBER (*que s'ha quedat aprop de Pfeifer esperant el moment favorable, diu suplicant*)

Senyor Pfeifer, si tinguessiu la bondat de no descontarme aquesta setmana lo que tinch avensat, ja sabeu que desde la quaresma la meva filla es al llit sense poguer treballar, y tinch de pagar unes devanadores. Ja veyeu que no es per culpa meva.

PFEIFER

Avi Heiber, no vos hi puch fer res, y ho sento, però m'haig d'ocupar de tots.

NEUMANN (*a Reimann*)

No voleu pendrer aquets diners?

REIMANN

No hi ha lo qu'em toca.

NEUMANN

Està be. Pitjor per vos. (*Seguint la seva feina.*) Heiber vint sous, menys cinch que'n tenieu avensats, queden per quinze.

HEIBER (*s'acosta, pren els diners suspirant*)

Quina miseria!...

VELL BAUMERT (*a Heiber*)

Avi Heiber, es trist viure aixís.

HEIBER

Y tinch la noya malalta! quinze sous! y tindré de comprar medicines!

VELL BAUMERT

Què te la vostra noya?

HEIBER

No ho sabeu. Desde que es al mon no ha estat may bona.

VELL BAUMER

Quant s'es pobre totes les plagas venen. Què si ha de fer! A casa també fins hem hagut de teure al pobre gos perquè menjava massa.

PFEIFER (*després d'examinar el treball de Becquer*)
Becquer, 26 sous!

BECQUER

Això es una caritat y no un jornal.

PFEIFER

Els que hagin cobrat, poden anàrsen.

BECQUER (*mirant els sous y dirigintse als que'l volten*)

Y per guanyar això estem escarrasantnos desde que apunta'l sol fins que's pon? Matèuse aixís y haureu guanyat vintisis sous.

PFEIFER

Vos he dit que podiau anàrsen; heu vingut a cobrar y no a fer exclamacions.

BECQUER

No sou vos qui m'ha de fer callar.

PFEIFER (*aixecantse bruscament*)

Això ho veurem. (*Anant a la vidriera y cridant:*)
Senyor Dreissiger! fassi el favor.

DREISSIGER (*entra. Es un home d'uns quaranta anys ben conservat, bastant gros y asmàtich*)

Què passa aquí?

PFEIFER

He dit a n'en Becquer que callés y en lloch d'obehir
n'ha respost ab una insolencia.

DREISSIGER

Ah, Ah! Becquer. (*A Pfeifer senyalant al teixidor.*)
Es aquet en Becquer?

BECQUER (*insolent*)

Sí, senyor sí; Aquet es en Becquer. (*Senyalant a
Dreissiger:*) Y aquet es lo senyor Dreissiger?

DREISSIGER (*indignat*)

Sembla que sou molt insolent!

PFEIFER

Li dèu anar massa be treballant aquí... Però tant va
el canti a la font...

BECQUER

Calla tu hipòcrita. La teva mare devía dormir ab lo
dimoni, per portar al mon un fill repugnant com tú.

DREISSIGER (*ab fúria*)

Silenci, prou. (*Dona un pas cap a Becquer.*)

BECQUER

No hem de cridar tant, que no soch sort.

DREISSIGER (*ab calma aparent*)

Aquet, no es dels de la banda d'ahir vespre?

PFEIFER

Sí, es un teixidor de Bielan. Es segur trobarlo allí
ahont hi ha motí.

DREISSIGER

Bé. Enrecordèusen de lo que vos vaig a dir. El dí que un estol de borratxos com ahir vespre passi per davant de casa meva cantant aquella cansó...

BECQUER

La cansó de la mortalla?...

DREISSIGER

Ja sabeu lo que vull dir. Donchs ho repeteixo; el dí que la torni a sentir faig agafarne uns quants, y els envío a la presó.

BECQUER

No ni ha pas per tant, es una cansó molt bonica.

DREISSIGER

Si dieu una paraula més, hos faig agafar a vos.

BECQUER

No tindria res d'estrany. Un fabricant com vos, t'adret a ferho tot; hasta a menjar com les vaques com si tinguessiu quatre estómachs y dents com els llops.

DREISSIGER (*a n'els dependents*)

No vos haig de dir que no dongueu més treball a n'aquest home, eh?

BECQUER

Morirse de gana treballant o sense treballar, casi no sé que es millor.

DREISSIGER

Y are, aul fòra d'aquí.

BECQUER (*ab calma*)

Oh, esperis. Avants se m'ha de pagar.

DREISSIGER

Quant se li deu?

NEUMANN

Vintisis sous.

DREISSIGER (*pren els diners de les mans de Neumann y furiós els tira sobre la taula. Algunes monedas corren per terra*)

Aquí está. Y are fora.

BECQUER

Si senyor, m'en aniré quant se m'hagi ben pagat.

DREISSIGER

Aquí ho teníu. Y si no voleu sortir, vos faré sortir a la forsa.

BECQUER

A mí, se m'ha de pagar a la mà. (*Allargant la mà.*)

DREISSIGER (*al dependent*)

Cullíu això, Tilner. (*El dependent obeeix y dona els quartos a Becquer.*)

BECQUER

Ah! Això es. Ab mí heu de tenir un xich de modos. (*Es fica els diners a la butxaca ab tota calma.*)

DREISSIGER (*vevent que no s'en va*)

Y are què fem! Vos han de dar el bras fins a la porta també? (*En el grupo de teixidors se senten crits.*) Què passa allà fora!

VARIAS VEUS

Un xicot que té un accident!... Un xicot que té un accident!

DREISSIGER (*acostantse al grupo*)

Què es això! què hi ha? (*Se separen els teixidors dos entren un xicot de vuit o nou anys desmayat.*) Què te aquest nen? Hi ha algú que'l conegui?

UN TEIXIDOR

Sí, es lo fill petit del Enrich.

DREISSIGER

Ahont viuen els seus pares?

EL TEIXIDOR

A dalt el turó, lluny d'aquí.

UN ALTRE TEIXIDOR

Son una pobre gent. Tenen deu fills...

EL VELL BAUMERT (*alsant el noy de terra*)

Què tens maco? està com desmayat.

DREISSIGER (*agafantlo*)

Ajudèume a alsarlo. Es necessita ser boig per envia un noy dèbil aixís. Pfeifer dueu un xich d'aygua.

UNA DONA

Pobret! sembla qu'es mori.

DREISSIGER

Pfeifer, porteu també una ampolla de cognac, així el retornarà.

BECQUER (*que s'ha quedat a la porta observant, crida*)

Més valdria que li donguessiu menjar. Lo que té, e ganal (*Surt.*)

DREISSIGER

Agafèulo per sota el bras Neumann y entrèulo en e meu despatx. Ab cuidado...

NEUMANN

Sembla que's retorna. Ha mogut els llavis.

DREISSIGER

Què tens pen?

EL NOY (*ab veu dèbil*)

Tinch gana.

DREISSIGER (*dissimulant*)

No s'enten lo que d'eu...

UNA DONA

Em sembla que ha dit...

DREISSIGER

Be, està be. Entrèulo de totes maneres al despatx, veurem lo que d'eu el metje. (*Dreissiger, Neumann y una de les dones entren el noy dintre. En la sala es produeix un moviment com en un col·legi quant se'n va el mestre. Tothom es mou y mormura.*)

EL VELL BAUMERT

En Becquer tenia rahó.

VARIAS VEUS

Es clar; tenia gana.—No es el primer que's mor de fam.—Y això no canviarà may?

EL VELL BAUMERT

Ja va fer be el teixidor Neutwic que's va penjar davant dels talers. (*Dreissiger, Pfeifer y el caixer entren*)

DREISSIGER

No era res. Ja està be del tot. (*Caminant agitat.*) Es necessita no tenir consciencia per fer caminar dugues

hores a un xicot magre y dèbil com aquet, carregat a una pessa. Desde avuy endevant, no s'admetrà cap pesa que portin els xicots. No vull que torni a succehir l d'avuy. Després totes les encarregades son pels fabricants. Nosaltres sempre tenim la culpa de tot. Que una criatura com aquesta, un dia d'hivern es queda adormit sobre la neu y es mor, en tenim la culpa els fabricants; y sempre surt un diari o altre, que ho diu: Els pares que l'han enviat no'n tenen la culpa, la culpa, es no més que dels fabricants. Els fabricants son homes sense cor, sense entranyes, que fins els gossos tenen el dret de mirar malament. Que un home aixís passi nits d'insomni, que corri perills que no corren els obrers, que's torni boig de tant calcular, que no passi un dia sense contrarietat o decepcions, que tingui que pensar en mil qüestions diferents de vida o mort, y que acabi arruinantse y sense un bossí de pa, tot això no vol dir res; els fabricants no son de playner! Ja vos voldria veurer una temporada en el meu lloch! (*Després d'una pausa:*) Y després ve aquet Becquer cridant, que no sembla sinó que siguem de roca tots els fabricants y que matem a tots els treballadors... Es això veritat? Soch jo, un home sense cor?

MOLTES VEUS

No, senyor Dreissiger, no senyor, no.

DREISSIGER

Ja sabia jo, que contestariau aixís. Y apesar d'això aneu cantant cançons contra nosaltres. No sé de que podeu queixarvos. Que ho diguin sinó els teixidors vells que trevallen a la casa fa anys! Que diguin si un bon treballador pot o no pot viure aquí.

ALGUNES VEUS

Sí; senyor Dreissiger.

DREISSIGER

Es lo que jo vos dich. Are, un gandul com aquet Becquer, no. Creyèume a mí. No sigueu massa exigents, que'l millor dia hem canso jo de les exigencies y tanco la fàbrica, y veurem allavores ahont trovareu feyna. Segurament no serà a casa del *Senyor Becquer*.

A DONA D'UN TEIXIDOR (*s'acosta a Dreissiger que s'ha embrutat una màniga*)

Miri que s'ha embrutat un xich senyor Dreissiger.

DREISSIGER

Els negocis no marxen aquet any; ja ho sabeu tots. Perdo diners en contes de guanyarne. Y si jo em sacrifico per donar treball als meus obrers, vull al menys que em agraeixi. Tinch mils de fardos, que no sabré may com trèuremels de sobre. Are mateix, sé que molts treballadors dels voltants estàn sense feyna... Pfeifer ja vos ho explicarà. Solsament vull demostrarvos que estich ben disposat. No puch fer caritats, perque no soch prou rich per això, però procuraré al menys, que'ls que no tenen feyna, puguen guanyarse algo. Lo que jo arrisco, no vos ho haig de dir, es compte meu, però sempre es millor que un home treballi per poch que sigui, que no pas que's mori de fam. Es veritat, o no?

MOLTES VEUS

Es veritat, té rahó.

DREISSIGER

Vos hi dit això, perque sapigheu que estich disposat a donar feyna, encare, a doscents teixidors més... Pfeifer vos explicarà les condicions. (*Va a sortir, quant se li posa al devant la dona que ha demanat li avensessin uns jornals.*)

LA DONA

Senyor Dreissiger, voldria demanarli, si vosté pogués...

DREISSIGER

Diguèu lo que volgueu a n'en Pfeifer, bona dona; jo no puch are escoltarvos, vaig molt depressa...

REIMANN (*a Dreissiger*)

Senyor Dreissiger, tinch que reclamar, sempre se'm havien pagat a vintisis sous les pessés, y a vuy...

DREISSIGER

Aneu a trovar a n'en Pfeifer, això es feyna seva,

HEIBER

Voldria demanarli senyor Dreissiger...

DREISSIGER

Què voleu?

HEIBER

Voldria que m'avensessin una vegada més, perque...

DREISSIGER

Què voleu dir? No vos entenche?

HEIBER

Que m'avensessin una petita cantitat.

DREISSIGER

Tot això es cosa del majordom. Aneu a trovar a n'ell
(*Sen va.*)

PFEIFER (*comensant de nou la feyna*)

Hola Agneta, que's lo que portes.

EL VELL BAUMERT

Y a quant ens pagarà are les pessés, senyor Pfeifer.

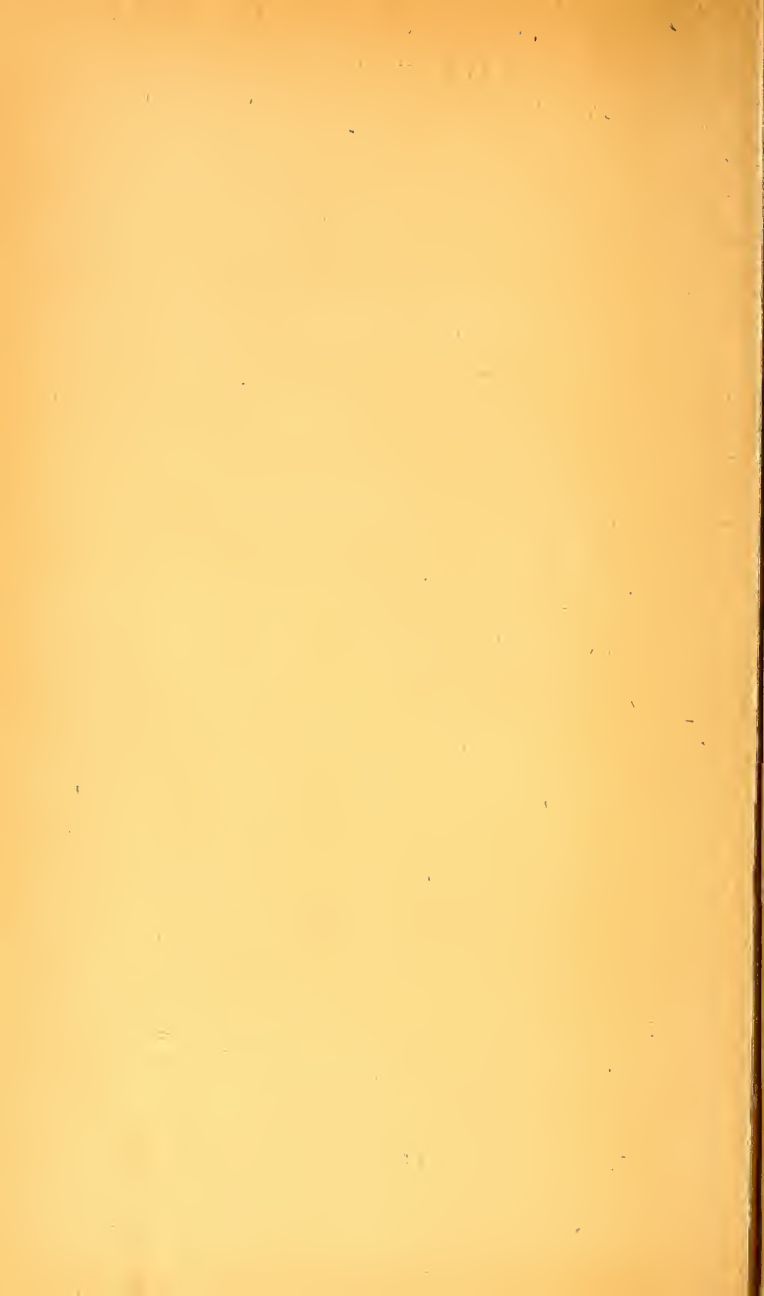
PFEIFER

Les pessés teixides?... A vint sous.

EL VELL BAUMERT

Bah! Anem tirant encare!... (*Murmuris entre'ls teixidors.*)

TELO

ACTE SEGON

Una pessa estreta y baixa de sostre; el sostre, casi podrit, les vigues totes fumades y negres. Les dugues noyes Emilia y Berta treballen en dos talers. L'Avia Baumert, una vella arrugada, està asseguda en un tamboret a la vora del llit ab un torn de filar devant. El seu fill August, vint anys, el cap petit, l'aire d'idiota, el pit estret, les mans llargues, ab els dits com potes d'aranya, està assegut en un escambell aguantant una troca. En la paret de l'esquerra dugues finestres estretes ahont hi falten mahons, tapats els forats ab palla y subjectats els vidres romputs ab tires de paper. Es a la caiguda de la tarde; una claror trista, rosada penetra en la habitació aclarint els cabells d'un ros pàlit de les dugues noyes, caiguts sobre les espatlles d'una grogor de cera magres y nues. Una camisa de tela crúa, y un jipó curt de tela ordinaria es tot lo seu vestit. La cara de la vella està plena de arrugues, els ulls enrogits y fondos, el coll, plè de plechs, els pits caiguts. Una part de la paret ocupada per la llar y el llit. Enganxades a la paret, algunes estampes de colors, polsoses, que'ls ultims raigs de sol, deixen distingir. En una barra aprop de la llar, alguns draps penjats secantse. Derrera la llar un munt d'eynes velles. Sobre un banch, alguns pots y plats y sobre un paper pallofes de patata posades a secar. En les vigues del sostre penjades troques de fil y unes devanadores. Al costat dels talers, cistells petits de bovines. En la paret del fons, una porta baixa, sense pany. A la vora un munt de taixines coloades verticalment al sostre. Se sent el soroll que fan els talers, les anades y vingudes de les llençadores, el castanyeteix de la fusta y el soroll continuu dels torns.

AVIA BAUMERT (*ab veu llestimsa y veyent que les noyes paren de teixir y acotxen el cap sobre els talers*)

Encare més fils trencats! Aixís no fareu més que nusos.

EMILIA

Ab aquet fil, no's pot fer altre cosa.

BERTA

Potser trevalles massa depressa.

EMILIA

Ahont deu ser el pare? Se n'ha anat a les nou tocadés.

L'AVIA BAUMERT

Qui sab ahont deurà ésser! Mare de Deu!

BERTA

No s'amohini per això dona. No hi ha que posarse cap pedra al fetxe. (*Emilia torna a teixir*) Escolta, Emilia.

EMILIA

Digues.

BERTA

Em semblava que venia algú.

EMILIA

Potser es l'Ansorge que torna... No, es en Frederich.

FREDERICH (*es un baylet de quatre anys, els peus descalsos, el vestit brut y foradat. Entra plorant*)

Mare, tinch gana.

EMILIA

Espera un xich fill meu. Aviat vindrà l'avi y portarà pa y café.

FREDERICH

Tinch molta gana, mare!

EMILIA

No fassis el tonto, que ja t'he dit que aviat vindrà l'avi y durà un panet per tu, y tant café com vulguis.

Mira, maco, després la mama, durà les peles a cal femater y les canbiarà ab un vas de llet pel nen, eh?

FREDERICH

Y ahont ha anat l'avi?

EMILIA

A casa el fabricant a entregar la feyna.

FREDERICH

Y donarà pa el fabricant?

EMILIA

Sí, fill meu y després diners per comprarne més.

FREDERICH

Y portarà molts diners l'avi?

EMILIA

Calla, vaja, y no'm maregis més ab tantes preguntes (*Emilia y Berta tornen a teixir parant a cada moment.*)

BERTA

August, ves a dir a l'Ansorge, que porti llum, que aviat no'ns hi veurem. (*Aquet s'en va y el segueix Frederich.*)

L'AVIA BAUMERT (*ab llàgrimes als ulls*)

Ahont deu ser el vostre pare?

BERTA

Haurà entrat a casa l'Hauffen.

L'AVIA BAUMERT (*plorant*)

Mentres no hagi entrat a la taberna!

EMILIA

No ploreu mare, que no es pas viciós el pare.

AVIA BAUMERT

Pobres de nosaltres si hi ha anat! Ja s'ha gastat el jornal! No hi ha ni un pols de sal en tot casa, ni un mal rosegó de pa, ni una mica de carbó!

BERTA

No ploreu, mare, que aquesta nit, si fa clar de lluna anirem a fer llenya al bosch ab l'August.

AVIA BAUMERT

Sí, perque vingui el guarda y vos agafi.

ANSORGE (*es un vell teixidor que porta els cabells y la barba en desordre*)

Què volèu? No'm demanaveu?

BERTA

Que encengueu el llum.

ANSORGE (*parla baix com si hi hagués un malalt*)

Si encare es clar.

AVIA BAUMERT

No home, no; encengueu, el llum, sempre'ns deixeu a les fosques.

ANSORGE

Aixís no sortirem may d'apuros.

BERTA

Cada día se torna més raro.

ENRIQUETA (*dona de teixidor, de 30 anys, embrassada. La seva cara groga y magre revela molts sofriments.*)

Bona nit a tots.

AVIA BAUMERT

Què hi ha de nou Enriqueta?

ENRIQUETA (*coixejant*)

Res: que m'hi clavat un vidre al peu.

BERTA

Veníu aquí... A vèure (*Berta s'ajenolla devant d'ella y la cura.*)

AVIA BAUMERT

Y vosaltres, què feu?

ENRIQUETA

Tant malament que no podem ja aguantar més.

AVIA BAUMERT

A gent com nosaltres, valdria més que lo bon Deu se'ls emportés.

ENRIQUETA (*plorant*)

Els meus pobres petits, s'estàn morint. No se ja d'ahont trèure un rosegó que donàrloshi. Son nou boques que tenen gana. L'altre día un bossí de 'pa que ab prou feynes hauría servit per menjar dos, s'el disputa-ven tots, penjantsem a les faldilles, cridant, mare, donèumel a mil y menys mal fins are; lo trist serà d'avuy endevant, que no sabrem com menjar, perque l'aygua ens ha podrit totes les patates.

BERTA (*curantla*)

Are t'hi posaré una vena. Emilia, busca una tira de drap.

AVIA BAUMERT

- No't creguis que nosaltres ho passem millor..

ENRIQUETA

Sí, però tens les dugues noyes y un home que pot treballar. Jo, del meu, no m'en puch refiar, perquè al millor li dona l'accident y quant li ha passat, necessita vuyt dies de llit, pera referse.

AVIA BAUMERT

No't creguis que'l meu pugui avuy gran cosa. Avuy no tinch ni un sou a casa y si ell no dú alguna cosa...

EMILIA

Mireu si estem a l'última pregunta, que fins hem hagut de treurer el gos per no poderlo mantenir.

ENRIQUETA

Y no tindríeu un grapadet de farina?

AVIA BAUMERT

Ay filla meva! Ni un grà de sal!

ENRIQUETA (*s'aixeca y es queda parada, pensativa*)

No se com ferho! Y no puch anar a casa ab les mans vuydes! Que Deu me perdoni però jo no puch aguantar ja més! (*Surt ràpidament, coixejant.*)

AVIA BAUMERT (*carinyosament*)

Enriqueta, no fassis are una tontería!

BERTA

Ca! no tingui por, mare.

EMILIA

Sempre diu el mateix! (*Torna a teixir, fins que entra l'August ab una candela a la mà, seguit del vell Baumert, que du un paquet de fils.*)

AVIA BAUMERT

Senyor Deu meu, ja estavem ab ànsia. Ahont has es-
fins are?

AVI BAUMERT

Deixaho estar y no'm amohinís. Mira avants a quí et
rto. (*Entra Maurici; es un soldat de mitjana estatu-
robust y roig de galtes. Porta la gorra d'húsar, cay-
da sobre l'orella. Vesteix net, la camisa blanca y
ta sense coll. Al moment d'entrar saluda militar-
ent.*)

MAURICI

Bona nit avia.

AVIA BAUMERT

Ah! Maurici. Donem una abraçada. Ja veig que no'ns
as oblidat. Seu home, seu.

EMILIA (*neteja un tamboret ab lo devantal y l'allarga a Mau-
rici*)

Bona nit, Maurici.

MAURICI

Que tal, Emilia? Però digues, què es veritat que tens
n baylet que aviat serà tant alt com jo.

AVIA BAUMERT (*ha posat les provisions que duya el seu pare dintre una
cassola que es al foch. August venta el foch*)

No coneixies al Teixidor Finger?

AVIA BAUMERT.

Sí, home, aquell que vivía rellogat ab nosaltres. Vo-
ca casarse ab ella, però va morir y al poch temps va
eixer el pobre petit... Però y tu Maurici com te va?

VELL BAUMERT

No't preocupis per ell que està fet un marquès, a seu rellotje y un bon grapat de sous a les butxaques

MAURICI

La veritat, no'm puch queixar; no hi sigut gens de gratiat en el servici.

VELL BAUMERT

Ha sigut assistent d'un comandant, y parla ja fins de els senyors.

MAURICI

Sí; he après moltes coses que vos deixaràn par quan les sapigueu.

AVIA BAUMERT

Sembla increíble que hakis pogut guanyar diners. Quan eres aquí no servies més que per anar a agafar-nos y divertirte.

MAURICI

Què hi fareu. La gent cambía. Y vosaltres avia, com tal ho passeu?

AVIA BAUMERT

Malament, fill meu. Hi ha quatre anys que la miseria se'ns ha ficat a casa, y jo malalta que no'm puch mòu. No pots figurarte lo que sofreixo.

VELL BAUMERT

Si seguim aixís, no durarà gayre.

BERTA

L'hem de vestir y despullar y darli el menjar, com fos una criatura.

AVIA BAUMERT. (*planyentse*)

Necessito que m'ajudin per tot. Es terrible la meva malaltia, perquè no serveixo per res, y no soch més que una carga pesada per la familia. Per això demano a Deu que s'em emporti. Tota la vida de trevallar y véurem are ferida, sense tenir ni un fil de roba per vestirme, y les pobres filles meves que semblen velles y apenes tenen vint anys!

BERTA (*prop la xemeneya*)

Ja comensa a fumar.

AVIA BAUMERT

Sí, ja comensa a ficarsens aquí aquet fum escarós que'ns asseca'l pit de tossir.

MAURICI

Perque no vos ho feu arreglar per l'amo!

BERTA

Sí; bona cara posaría si li proposessim.

AVIA BAUMERT

Quin un! Si encare sempre's queixa, perquè diu, que ocupem massa lloch!

VELL BAUMERT

Si ens queixessim, de segur que'ns treuria. Ja fa sis mesos que no li podem pagar el lloguer.

AVIA BAUMERT

Els seus negocis tampoch marxen gayre bé.

MAURICI (*posant tabach a la pipa y després de treurer una boteta d'ayguardent*)

Aquesta miseria es terrible. En les poblacions importants, els gossos viuen millor que vosaltres!

VELL BAUMERT (*agitat*)

Tu creus que això pot durar? Si ho dius a la gent et contestaràn que hi ha forsa temps que dura.

ANSORGE (*entra portant a la mà, una cassota, y a l'altre un cistell mitj acabat*)

Hola, Maurici! Ja estàs altre vegada entre nosaltres!

MAURICI

Sí, avi Ansorge. Y cóm esteu?

ANSORGE

Anem tirant. Tu sí que has vingut guapo. Sembles tot un senyor.

VELL BAUMERT

Ensényali el rellotje y els cuartos que dus a la butxaca.

ANSORGE

Dimontri de xicot!

EMILIA (*ha posat les pallofes de patata dintre un sach*)

M'en vaig a portar això.

MAURICI

Ja no vos recordeu que quan me reptaveu, sempre hem deyeu: Espera, que ja sabràs lo qu'es bó quant siguis soldat. Donchs ja hi sigut soldat y no m'ha anat tan malament com deyeu. Es clar que n'he passat de totes però obehint, tot marxa. Vinga llimpià el cavall, les botes del amo, tenir ben lluhent el retaco y el sabre y ser el primer al formar. Aquesta era tota la feyna. Jo'm deya: no hi ha com filar y obehir y fentho aixís, arrivà un día que'l comandant devant de tot l'esquadró va dirme: Aquet es un bon soldat y un verdader húsar. (*Encen la pipa.*)

ANSORGE

Es veu qu'has tingut sort! (*Agafa el cistell y segueix el seu treball.*)

VELL BAUMERT

A veurer si'ns en encomanes una mica.. ¡Bebem mentrestant!

MAURICI

Teniu rahó. Encare n'hi ha per tots.

ANSORGE

Ab aquet róstit que fa una olor deliciosa, això semblarà un festí! (*Beu de la bota de Maurici.*) Es ayguardent! A la teva salut, Maurici! (*Passa la bota y beuhen tots.*)

VELL BAUMERT

Si poguessim menjar un rostít aixís, encare que no més fos els diumenges! Però aquí, vianda aixís, no més la veyem en dies com avuy en que arriba un rich com tu.

ANSORGE

Y digues, Maurici: Tu que has corregut pel mon. Creus que'ls teixidors acabaràn per ser més felissos?

MAURICI

Si deu vol! Es de esperar!

ANSORGE

Ayans l'ofici era dur, però s'anava tirant. Avuy ja ni es pot viurer. L'ofici de cisteller, també dona poch. Trevallant día y nit ab prou feynes se guanyen deu sous.

VELL BAUMERT

Jo dich sempre que tindrà d'anar algú a Berlín a trovar al Rey y a explicarli lo qu'ens passa.

MAURICI

Avi, això no serviria de gran cosa, porque'ls diaris estàn cansats de dirho sense que'n fassin cap cas els que hi podrien posar remey.

VELL BAUMERT

Es dir que no hi ha lleys que protegeixin al que treballa.

AVIA BAUMERT

Berta, porta la sopa.

ANSORGE

Avans no passava això. Els fabricants ens daven lo suficient per viurer. Però are perdut tot temor de Deu, no pensen més que en omplir la seva caixa. Ah! si fossin bons cristians no hi hauria temps dolents per nosaltres.

AVIA BAUMERT

Jo ja crech que tothom no ha de ésser pas igual; y que de richs n'hi ha d'haver. Però, quan es veu lo que son alguns!...

MAURICI

Sí, fa posar mala sang veure que alguns explotadors que no serveixen per res, viuen com prínceps y encare acusen de peresossos als teixidors.

ANSORGE

Això no son homes.

MAURICI

No vos cregueu que sempre sigui aixís. Ahir vaig
var a n'en Becquer y anava cantant la cansó de la
rtalla.

ANSORGE

La cansó prohibida?

MAURICI

Sí, y aquí la porto escrita (*Treu un paper de la but-
ca y l'ensenya.*) Escolteu que vos la vaig a llegir.

AVIA BAUMERT

Y quí la ha escrita? "

MAURICI

No se sap. Escolteu. (*Llegeix com un colegial casi
mfegint pero ab sentiment.*)

Nos diuhen *la vil canalla*
y tothom nos maleheix,
nos han prèns la última malla
y ni Deu, ja'ns compadeix...

Trevallem! "la vil canalla",
trevallem sense descans,
que anem teixint la mortalla,
dels nostres fills y germans! ..

ELL BAUMERT (*segueix ab gran agitació la lectura. Per fi
no's pot dominar y d'ú a la seva dona interrompent y
emocionat.*)

Te rahó el que ha escrit la cansó! Es la nostra mor-
alla lo que teixim, la mortalla dels nostres fills y dels
nostres germans. (*Maurici segueix llegint; Ansorge
para de trevallar plé d'emoció. L'avia Baumert y Ber-
a s'aixuguen els ulls.*)

MAURICI (*llegint*)

Malehim els fabricants
qu'ens tenen baix lo seu jou,
trevallem sense descans
que ja havem patit bé prou...
Trevallem la vil canalla,
trevallem sense descans,
també teixim la mortalla
de tots els nostres tirans!...

VELL BAUMERT

Sí, sí, també serà la seva mortalla!

ANSORGE

Es hermosa! es veritat, es veritat. Son els nostres
rans, son els nostres butxins.

MAURICI (*continuant*)

A nostre patria opresora,
fills y germans malehim
y ajuntantnos a tothora,
cantem tots, mentres teixim:
¡Alemanya, aquí's trevalla
y es trevalla sens descans,
et teixeixen la mortalla
els teus fills agonitzants!...

VELL BAUMERT

Sí, estem agonitzant, però també fem la mortalla de
la nostra terra, de la vella Alemanya, que no es la nos-
tra patria, sino la nostra presó...

TELÓ

ACTE TERCER

La taberna. Una gran sala sostingut el sostre per una gran columna al mitj de la escena, al voltant de la qual hi ha les taules. La porta d'entrada en el fons una mica a la dreta. La porta overta es veuen els barrils de cervesa. A la dreta de la porta, al recó, el taulell ab los prestatges per els vasos y les ampolles; devant del taulell, una taula coberta ab unes estoballes de color. Al voltant de cada taula, cadires de fusta y couro. En la paret de la dreta una porta que dona a la sala reservada. Un rellotge antich ab caixa de fusta. A l'esquerra de la porta d'entrada, a n'el llarch de la paret del fondo, una taula ab ampolles y vasos, y més lluny, la gran llar de faience. En la paret de l'esquerra tres finestres petites y un banch llarch, devant de les taules banchs ab respaldo. La sala pintada d'un color blanch fosch. En les parets papers y estampes y quadros, entre ells el retrat de Frederich y Guillermo I, Welzel, gros, de més de 50 anys darrera el taulell ocupat omplint vasos de cervesa. La seva dona ocupada en repassar roba avora el foch. Es una dona ben vestida, d'uns trenta anys y ben conservada. Agna Welzel, noya de diset anys, hermosa, cabellera rossa. Vestida ab gust, sentada brodant a la vora de la taula coberta ab estoballes. Aixeca'ls ulls un moment del trevall per escoltar un cant fúnebre llunyà que se sent cantar per noys. El fuster Wiegand, vestit decentment ab brusa, està sentat a la taula del costat, devant d'un gran vas de cervesa. Es un home práctic que sab entendre els negocis. El Comissionista, sentat en la taula del mitj, menjant un biftech. No es gayre alt, te aire de suficiencia al meteix temps que alegre y enrahonador. Vesteix a l'última moda. En les cadires del seu costat te la maleta, una caixa mostruari, una cartera gran de cuyro negre, el paraygues, l'abric y guarda pols de viatge.

SRA. WELZEL

Sí, això deu haber estat. Ell en volia no més dos cents y al menys n'han vingut sis cents. La mala herba creix per tot!

WIEGAND

Ja'n son de miserables y... (*Se sent clarament el chor.*) No es l'enterro del teixidor Neutwich que passa?

WELZEL

Prou ha viscut, no tenia més que la pell y l'ós ja fa molt temps.

WIEGAND

Jo no havia fet may una caixa de morts? per home, tant petita. Tot plegat no pesava cent lliures.

COMISSIONISTA

No ho entench. Els diaris parlen no més que de la miseria dels teixidors, dient que's moren tots de fam y contant histories que fan esgarrifar. Y en cambi al entrar al poble hi vist aquet enterro que sembla el d'un rich. Música, banderes, el pastor y una munió de gent que no sembla sino que enterrin al emperador de la Xinal Y quan es poden pagar tot això y permetres aquets luxos després de mort. (*Dirigintse a Agna:*) Es veritat o no? (*Agna somriu, y segueix brodant*) Està brodant unes savatilles per el seu pare?

WELZEL

Cal no m'ha agrada anar tan maco a mí.

COMISSIONISTA

Caramba! Jo vos asseguro que donaria la mitat de lo que tinch perque aquet brodat fos fet per mi.

SRA. WELZEL

Donchs cregui que hi perdria molt.

AND (*després de tossir dos o tres vegades avansa la cadira*
at el dñu)

te rahó ab lo que díu de aquets enterros. Y això
quet era un dels que menys cas ne feyen. Veritat
ora Welzel?

COMISSIONISTA

ahont poden trovar els diners per fer això?

WIEGAND

quets enterros son la seva manía. Y que no vol-
pas trèurelshi del cap aquesta taleya, que la tenen
si fos un deber, com una superstició. Encare no's
cun d'ells, corren adelerats per tot, buscant diners
ferli un enterro com aquet, anant a cal pastor, a
el sacristà, per tot allà ahont poden trobarhi una
tat per petita que sigui. Jo, la veritat, ningú pot dir
no sigui respectuós ab els morts, però no trovo natu-
de cap manera que s'arruinin obsequiant a n'els
ts, que ni els hi han d'agrahir, ni els hi poden tornar.

COMISSIONISTA

Vaja, jo crech que'l pastor els hauría de disuadir.

WIEGAND

Ca. No veyeu que aquí com a cada poble, hi ha una
roquia y com millors son els enterros, més conte li te
pastor. Vejés com arrufen el nas quan no's fa un en-
ro ab tot aparato.

HORNIG (*entrant, es un vell petit ab un sach a la espatlla*)

Bon día, ab la companyía. Em voleu dar un got de
vesa? No tindrieu pas draps! Vosté Agnetal tinch en
carretó tot un tresor de entredors y puntes per cami-
y agulles de ganxo que vos ho canviaré per draps.

(*Cambiant de to:*) Ab els draps es fa aquell paper blanch ab que deu escriure al promès.

AGNA

No tinch promés, ni en vull tenir.

COMISSIONISTA (*aixecantse, y acostantse a la taula ahont la noya*)

Molt ben dit. Vosté fa com jo.

AGNA

Vosté no es casat?

COMISSIONISTA

Deu m'en quart! Jo ho dich, y vostè s'ho pens perque porto aquet anell d'aliança. Ho faig per pr girme. No veu que totes les xicotes solteres em fa l'amor... Però, vaja, parlant ab formalitat: No te ga vostè de tastar lo que es el matrimoni?

AGNA (*movent el cap*)

Qui sab.

SRA. WELZEL

Ah! Per are serà soltera a no ser que trovés un tit molt bò.

COMISSIONISTA

Y qui li diu a vostè que això no succeheixi? No h un dels senyors més rics d'aquí, que s'ha casat ab seva criada? y el fabricant Dreissiger? No's va casar una noya més pobre y no tan bonica com vostè? (*D gintse al mostrador:*) Porteume una tassa de cafè (*sorge y el vell Baumert entren ab un paquet cada u s'asseuen humilment sense dir res, al costat de Hor en una taula de la esquerra.*)

paper
WELZEL

on dia Ansorge. Ja fa dies que no t'haviem vist aquí.

HORNIG

s veritat. Ja has sortit del teu cau!

ANSORGE

hont
Vinch de buscar la feyna.

EL VELL BAUMERT

Si; ha volgut trevallar a deu sous la pesa.

ANSORGE

ens
pr
No ho hauria fet may, però l'ofici de cisteller està ja dut.

WIEGAND

za
Més valen deu sous que res. Ademés, sempre es una na. Fa vuit dies vaig anar a casa el senyor Dreissiger a posar unes finestres y m'en va parlar d'això. Es un bon ne pels teixidors.

ANSORGE

Sí... sí...

WELZEL (*servint un vas als dos teixidors*)

Teniu, beheu. Y digues, Ansorge, quan temps fa que t'has afeitat? aquell senyor d'allí ho preguntava.

COMISSIONISTA

No, no, dispensi, jo no hi preguntat això. El tipo del nyor, m'ha semblat molt venerable...

ANSORGE (*torbat*)

Sí, eh?

COMISSIONISTA

Es estrany veure encare homes aixís soberbia incults, avuy día que la civilisació ha arribat ja pe Creyeu que m'agrada trovar encare homes de com aquet, ab aquesta barba espesa y erissada.

HORNIG

Això no es culpa seva, de segur que no sab lo q un barber.

COMISSIONISTA

Dispenseu bon home. (*A Welzel.*) Li puch ofer vas de cervesa al home pelut?

WELZEL

Hem sembla que no l'acceptarà. Es mitj maniàt

COMISSIONISTA

No'm parlem més donchs. (*Acostantse més a Ag Cregui que m'ha encantat la hermosura dels seus bells. Brillants y daurats com espigues, a Berlín f una revolució a la moda, no més per la seva cabelle*

WIEGAND

Ja li diuhen la *Dauradeta*.

WELZEL

Entre tots la fareu tornar ximple, prous papelle que te ja que la volten y li diuhen. Aviat no se la po aguantar. Are ja vol un marqués, aviat voldrà un p cep.

SRA. WELZEL

No diguis tonteríes tu are. No sé quin mal es no s'acontenti ab lo que es. Si tothom pensés com tú

hi hauria ningú que sobre-sortís. Si hagués pensat com tu l'avi Dreissiger, fore encare un pobre teixidor.

WIEGAND

La teva dona te rahó. Si jo hagués pensat aixís no tindria are set fadrins com tinch.

HORNIG

Sí, hi ha que confessar que t'has sabut entendre.

WIEGAND

Hi ha qu'espavilarse.

HORNIG

Ja ho crech. Lo que's tu, quan un s'ha de morir, crech que ho saps avans que'l metje per ferli la caixa.

WIEGAND (*amoscat*)

Pots parlar tu. No tens pas que anar a preguntar a la policia qui roba el fil a n'el fabricant. Ab l'escusa dels draps compres el fil ab que trevallen els teixidors.

HORNIG

Tú, que com més gent mort més content estàs y t'he sentit qu'es bona anyada la que hi ha més malalties.

WIEGAND

Al menys no robo a ningú.

HORNIG

No, no robes, si no es robar fer pagar una cosa el triple de lo que val.

WIEGAND (*giràntseli d'esquena*)

Vaja, ves al dimoni.

HORNIG (*ab despreci*)

Enterrador!

WIEGAND (*dirigintse als assistents*)

Tothom sab be qui ets.

SRA. WELZEL (*que havia sortit, entra portant café al Comissionista*)

Vol que li serveixi el café aquí meteix?]

COMISSIONISTA (*parlant baix ab Agna. Alsa el cap y dtu*)

Sí, aquí meteix. (*Un guarda y un pagés entren. L'últim porta a la mà unes xurriaques.*)

TOTS DOS

Bon día y bon hora.

PAGÉS

Ens voldries donar dos *chichs*.

WELZEL

Bon día. (*Els serveix; els dos beuhen y deixen els vasos sobre el taulell.*)

COMISSIONISTA (*al guarda*)

Veniu de molt lluny? (*Entren dos teixidors y s'assenten al costat de Baumert.*)

GUARDA

Sí, del poble de dalt.

COMISSIONISTA

No sou guarda del compte Hocheim?

GUARDA

No senyor, del conde Keil.

COMISSIONISTA

Just. Ja es el que yo volía dir. Hi confós els noms; hi ha tants comptes y barons y senyors per aquets voltants

e's difícil recordar el nom de tots. Per què vos serveix
aquesta destal?

GUARDA

L'he presa a uns que feyen llenya a n'el vedat.

EL VELL BAUMERT

Quin conte tenen aquets senyors perque no'ls pren-
in ni un branquilló de llenya!

COMISSIONISTA

Aviat no quedaria llenya als boscos si tothom tingués
dret d'anarne a pendre.

EL VELL BAUMERT

Dispenseu, però ab això passa com en tot, hi ha lla-
res grossos y lladres petits. Els que comercien ab
lenya acaven rics y els trevalladors acaben a la presó.

UN TEIXIDOR (*dels dos que han entrat últimament*)

Sí, per una branca de llenya que anem a buscar per
morir de fret, ens multen y ens ho fan pagar com un
rim, sense contar totes les imposicions y els dies que
ens fan trevallar per el senyor.

ANSORGE

Sí; el poch que'l fabricant ens deixa, ve el senyor y
ens ho pren.

PAGÉS

Vosaltres sempre esteu queixantvos. Quan ve el
mal temps hi ha que pendre paciència y moltes vega-
es es ben be per culpa vostra. Si arreconessiu quelcom
de lo que guanyeu en tindríeu ben segur per tots aquets
puros. Però, es clar! tot vos ho gasteu jugant y bebent!
Economiseu y no tindreu necessitat d'anar a robar lle-
nya al bosch.

UN TEIXIDOR JOVE (*Desde la porta junt ab altres companys*)

Un pagès sempre es un pagès, fins quan vol fer l'espavilat.

EL TEIXIDOR PRIMER

Els pagesos son sempre de la banda dels nobles. Els pagesos n'hi ha de molt rics y de teixidors no n'hi ha cap.

EL VELL BAUMERT

Som com un arbre caigut, que tothom en fa llenya

PAGÈS (*molt excitat*)

Y moriuvos de fam que vostra es la culpa. Sou tots uns perdularis que no serviu per res, carregats de vici que no mereixeu que ningú vos compadeixi. (*Surt deprés d'haver pagat les copes. El guarda el segueix rient. Welzel, la seva dona y el fuster riuen també el Comissionista somriu.*)

HORNIG

Es més animal y més burro que un esclop. Com tothom no sapigués la miseria que aquí hi ha!

COMISSIONISTA

Dispenseu, però em sembla que no hi ha tanta miseria com diu; si llegissiu...

HORNIG

Hi llegit tot lo que ha llegit vosté, però se millor lo que passa per haverho vist. Fa quaranta anys que veig els meteixos espectacles y cregui que fan esgarrifar. Hagués vist com jo morir-se la gent de fret y anant a buscar a les escombreries alguna cosa per menjar. Aixís n'hi ha a centenars.

COMISSIONISTA

Però deueu saber, si llegíu lo que'ls diaris diuen, que'l govern ha manat que s'obri una informació y que...

HORNIG

Oh! Ja sabem lo qu'es això! Vindrà un senyor gras viat pel govern y que ja ho sabrà tot avans d'haver vist res. Es passejarà dos dies per la plassa del poble allí on hi han les millors cases y sense anar enloch més, pensarà que tot el poble es com allò y s'entornarà en botxe tranquil y satisfet a explicar a Berlín que aquí essem molt be y que la miseria de que tothom es queixa no es a n'aquet poble. (*Se sent cantar a fora la cansó dels teixidors.*)

WELZEL

Ja tornen ab la malehida cansó! (*Maurici y Becquer entren agafats pel bras seguits d'un grupo de teixidors.*)

MAURICI

Altó! Descans! (*Els que acaven d'arriuar s'asenten les taules buydes de la taberna.*)

HORNIG

Què hi ha que arribeu tots plegats?

BECQUER (*somrient*)

Potser hi haurà quelcom. Veritat Maurici?

HORNIG

No feu bestieses. Creyeumel

BECQUER *arremangantse y ensenyant el bras brut de sang*)

Mira. Venim de fernos vacunar a casa el doctor Schmit.

MAURICI (*crident*)

Dos vasos, Welzel, desseguida. Jo pago. Et creyeu que no tenia diners! Escolta com sonen. Si volgués, podria pagar café y aiguardent fins demà dematí com fos un Comissionista. (*Tothom riu.*)

COMISSIONISTA

Diheu això per mi?

MAURICI

Qui sigui confrare que prengui candela.

COMISSIONISTA

Permeteu que vos digui qu'hem sembla que esteu en vostre paper.

MAURICI

Oh! no'm planyeu! soch viatjant associat ab un fabricant! Com més teixidors moren de fam, més m'en greixo...

BECQUER

Visca en Maurici!

WELZEL (*porta aiguardent*)

Deixeu tranquil a aquell senyor que no vos ha dit res. (*La Sra. Welzel diu algunes paraules en veu baixa al Comissionista, y s'alsa entrant a la sala vehina. Tothom riu y canten un tros de la cansó de segon acte.*)

MOLS TEIXIDORS

Malehim els fabricants,
que'ns tenen baix el seu jou, etc.

WELZEL

Pscht! Canteu això tant com volgueu, però no aquí
intre.

TEIXIDOR VELL PRIMER

Te rahó. Calleu aquí.

BECQUER

Be, però hem de tornar a passar per davant de la fà-
brica a cantar, fins que el senyor Dreissiger sàpiga la
ansó de memoria.

WIEGAND

Alboroteu gayre y tindreu d'arrepentirvos. (*Pro-
estes.*)

VELL WITTIG (*un ferrer sense res al cap, els cabells grisos,
entra, es queda junt al taulell esperant que'l serveixin.*)

Gos que lladra no mossega.

MOLTS TEIXIDORS

Wittig, Wittig. Veniu aquí, assenteuse.

MAURICI

Vina aquí y beu ab nosaltres.

WITTIG

Guarda els teus diners. El que jo bech ho pago. (*Se
seu al costat de Baumert. Tocant al avi Baumert a la
espatlla:*) Y donchs, de que's manteniu are els teixidors.
Del aire del cel encare?

VELL BAUMERT (*exaltat*)

Sí, però ja es buscaràn el menjar.

WITTIG (*fentse l'estranyat*)

Calla! L'avi Baumert s'ens vol revolucionar! Creyeu que això serà divertit. (*Rient.*)

EL VELL BAUMERT

No t'en riguis Wittig, si tothom hi posés el coll, això s'acabaria.

WITTIG

Y què vols dir ab això? Et figures que arribaríeu a entendre's?

UN TEIXIDOR

Estem ab l'aygua fins al coll.

SEGON TEIXIDOR

Tant si trevallem com si dormim ens morim de fam.

TEIXIDOR PRIMER (*o siga un dels dos que han entrat primer*)

Comensem ja a perdre el cap.

ANSORGE

Jo ja tant se m'en dona de tot, que vagi com vulgui; que durí fins que acabi.

MOLTES VES DE TEIXIDORS

Es ineguantable... No podem més.

TEIXIDOR PRIMER

En el nostre barri un ja s'ha tornat boig.

TERCER TEIXIDOR (*s'alsa y parla com un illuminat*)

El cel està ple de núvols negres. Hi ha una justícia igual per tots en el cel. (*Molts companys riuhen y el fan seure*)

WELZEL

Aquet encare no ha begut una copa y ja no sab lo
e's díu.

TERCER TEIXIDOR

Vosaltres no creyeu en Deu. Vos burleu de la reli-
ó...

PRIMER TEIXIDOR

Vaja, calla y no'ns amohinis més.

BECQUER

Deixeulo dir. Això son profecies.

MOLTES VEUS

Sí, sí deixeu-lo parlar.

TERCER TEIXIDOR

El senyor va dirho. Malehits els ríchs, el cel no es
er ells. El cel es pels pobres. Malehits els ríchs.

MOLTES VEUS

Pst! silenci, la policia. (*Entra el gendarme Kutsche,
othom calla.*)

KUTSCHE (*se seu junt a la columna del mitj*)

Deume un got de vi.

WITTIG

Hem arriuat a punt Kutsche...

KUTSCHE (*sense escoltar a Wittig*)

Bon dia, mestre Wiegand.

WIEGAND

Bon dia, Kutsche.

KUTSCHE

Van be'ls negocis?

WIEGAND

Aixís, aixís.

BECQUER

A nosaltres l'amo te por que'ns indigestem de tan
diner com tenim (*Tots riuhem.*)

MAURICI

Welzel ho pot dir. Hem menjat pernil, bou rost
y ^zayguardent. No més ens faltava beure xampany
(*Rialles.*)

KUTSCHE

Encare que poguessiu beure xampany no estaria
contents. No hi ha ningú qu'es queixi com els teixidors.
No creyeu que jo ho passi molt be, y no'm queixo pas!

WITTIG

Oh! trisca molt un gendarme! Te molta feyna! Te d
dur a la presó a n'els pobres trevalladors que's more
de fam. Y després te d'anar a fer l'amor a les xicotes de
poble y te de passejarse a cavall vigilant. Vos creyeu
que era un bon ofici? No es tant bo com tot això, veritat

KRUTSCHE

Enrahona, enrahona tu, que ja fa temps que't coneixem, y ja sabs qui deu saberho lo que tu parles y fins e
que penses. No tardarem molt a saber que algú coneix
gut de tots, ha sigut tancat a la presó y portada la seva
dona al hospici.

WITTIG (*rient*)

Podria ser lo que tu dius, però si may això succeeix, bré qui en te la culpa, com se are qui m'ha desacreditat y qui ha fet que no'm donguin trevall. Creu que ja el conech. Y el conech desde un dia que'l vaig desmontar el cavall, perque anava a agafar a un pobre baylet que avia robat unes pomes verdes. Y mire (*Ab ràbia:*) et dich ara una cosa: Si algún dia t'encarreguen que'm vingues a agafar, ja pots venir després d'haver fet el testament. Tu ja hem coneixes. Jo't juro que al entrar a casa meva, a la primera paraula que diguis, agafo un martell y t'estello el cap; y si hem venen a agafar altres, sabré d'ahont me vé y encare que t'hagi d'anar a cercar y t'hagi de treure del costat de la teva bagassa et juro que t'escanyaré ab aquestes. (*Senyalant les mans. Es dirigeix cap a Kutsche amenantlo ab lo puny clos.*)

BECQUER

Vaja, Wittig, no fem el ximple!

KUTSCHE (*s'aixeca y va anantsen. A mida que s'acosta a la porta parla més alt y més amenasador*)

Què es lo que jo t'hi fet? Jo no he parlat per tu, no n'haig de fer res de lo que tu digues. Però a tots els altres que vos haig de dir que'l comissari ha prohibit que es cantés més la vostra cansó pels carrers y qu'els que la cantin els duhem ahont la podran cantar tant com vulguin. (*Surt.*)

WITTIG (*criquantlo*)

Tu no ens tens que privar res. Si volem cantar fins a enronquir, fins que fem tremolar les cases ab els nostres crits, es compte nostre.

BECKER (*s'aixeca mentres Wittig diu les últimes paraules; se
nyala a tots que callin y comensa la cansó, que desseguid
entonen tots a chor.*)

Ens diuen *la vil canalla*
y tothom ens maleheix,
ens han pres l'última malla
y ni Deu ja'ns compadeix.
Trevаллем la vil canalla,
trevаллем sense descans
que anem teixint la mortalla,
dels nostres fills y germans!
Malehim els fabricants,
que'ns tenen baix el seu jou,
trevаллем sense descans
que ja havem patit be prou...
Trevаллем la vil canalla
trevаллем sense descans,
també teixim la mortalla
de tots els nostres tirans!
A nostra patria opresora
fills y germans malehim,
y ajuntantnos a tothora,
cantem tots mentres teixim:
¡Alemanya aquí es trevalla
y es trevalla sens descans:
et teixeixen la mortalla
els teus fills agonitzants!

(*Welzel vol ferlos callar, però ningú l'escolta. Wie-
gand s'escorre y surt. Els teixidors s'aixequen tots
cantant la segona estrofa mentres Becker y Wittig
fan senyal de marxa. Mentres van sortint cantant, el
vell Baumert s'ha quedat dels últims y Hornig s'ha
quedat assentat.*)

HORNIG

Digueu avi Baumert. Què aneu a fer?

VELL BAUMERT

Volem anar a demanar al fabricant qu'ens apuji el
rnal.

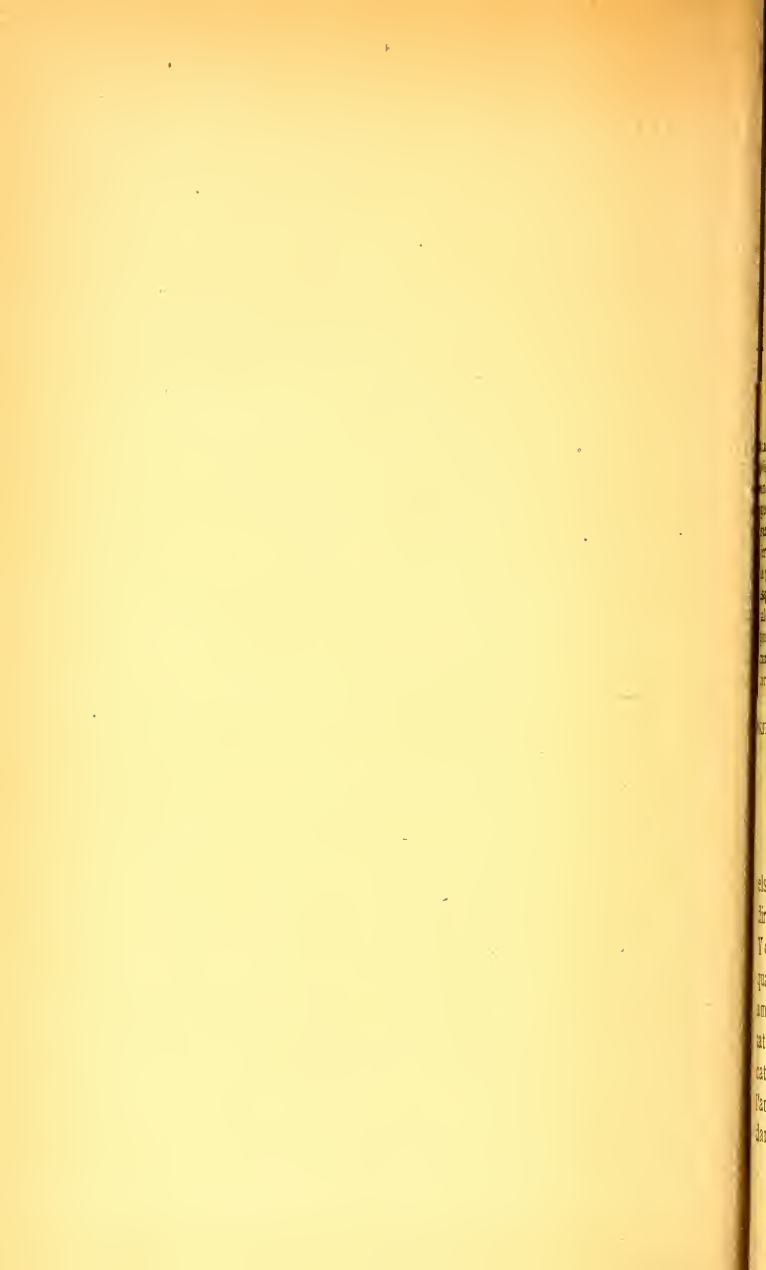
WELZEL

Y tu també fas chor ab aquets?

VELL BAUMERT

No ho sé. Els joves son els que van endevant. A n'els
ells toca seguir. (*S'en va.*)

TELO

ACTE QUART

Casa de Dreissiger. Sala luxosament amoblada al estil de la primera mitat d'aquet sigle. Els arrimaderos, la xemeneya, la porta, son blancs; tapisos ab flors petites d'un to color de pissarra. Canapés, y sillons esculpturats i fundats de vermell fosch. Mobles y cadires diferents, y disposat del seguent modo: a la dreta entre dugues finestres ab transparents de color de cierra, un *Secrétaire*. Devant al altre costat un sofà, y al costat la caixa de ferro. Devant del sofà una taula, cadires y tamborets. Sobre'l sofà, penjat a la paret un gran mirall ab el march barroch daurat. Una porta senzilla a la esquerra conduheix al recibidor; a n'el fons una porta gran comunica ab el saló, magníficament y ridículament carregat de mobles rics però de mal gust. En el saló, dugues senyores. La Sra. Dreissiger y la Sra. Kittelhaus mirant els quadros. Més lluny, el pastor Kittelhaus conversant ab el preceptor Weinhold.

KITTELHAUS (es un home petit, amable; entra en escena enrahonant bondadosament ab Weinhold. Tots dos fumen. S'atura y mirant si hi ha algú que'ls puga sentir mou el cap y d'ell com estranyat.)

No te res d'estrany. Vostè es jove encare. Nosaltres, els vells, quan teníem els anys de vostè, opinavem, no diré del meteix modo, però sí de modo bastant semblant. Y cregui que son agradables les ilusions que's tenen quan jovel! Esperí a tenir la meva edat. Y enrecordis, amich Weinhold de lo que li dich si algún día està tentat de deixar les coses tal com estàn. Quan s'ha predicat com jo durant trenta anys, cinquanta dos vegades l'any al menys, cregui amich meu que s'acaba per quedar-se tranquil y resignarse...

WEINHOLD (*19 anys, pàlit, magre, alt, ros, ab els cabells llits y molt llarchs. Parla agitat y nerviós*)

Permetim observar qu'això depent dels temperaments.

KITTELHAUS

Sí, es veritat. Vosté pot ser un esperit un xich exaltat, més ben dit, ho es. Pot mostrarse violent devant d'les circumstancies actuals. Però tot acabarà per calmar-se. Vostè sab, com jo, que entre'ls nostres company n'hi ha molts de vells que semblen per les seves idees joves. Ni ha uns que predican contra l'alcoholisme funden societats de temperancia: altres que redacten proclames commovedores. Y no obstant, a què condueix heix tot això? Serveix per alguna cosa? La miseria del nostre teixidors allí ahont n'hi ha no s'endolsarà pas ni pot torbar la societat. Contentemnos predicant la paraula de Deu, que es lo que interessa a la societat tota. Però ahont deu ser el nostre amable amich, que ha desaparecut.

SRA. DREISSIGER (*entra seguida de la dona del pastor. Es una senyora de 30 anys hermosa; s'ha de notar certa discordança entre el seu modo ordinari de gesticular y de parlar y la elegancia y riquesa del seu vestit.*)

Dèu ser a baix, senyor pastor. En Guillem es aixís, li passa una idea pel cap y desapareix sense dir res a ningú.

KITTELHAUS

No te res de particular en un home de negocis com ell.

WEINHOLD

Potser ha passat alguna cosa a baix.

DREISSIGER (*entra semblant molt excitat*)

Rosal Està servit el café?

KITTELHAUS

S'ha incomodat? Ha passat alguna cosa?

DREISSIGER

Oh! Ja hi estich acostumat!... Rosa. Vols servirnos?
*La Sra. Dreissiger va a trucar tocant el cordó d'una
ampara. Dreissiger dona uns passos y dirigintse a
Zeinhold:)* Hauria volgut que vostè hagués sentit lo
que deyen... Però assentemnos y pendrem el café.

KITTELHAUS

Sí, y no's preocupi ni pensi ab negocis are que estem
tots reunits.

DREISSIGER (*s'acosta a la finestra y mira a fora*)

Encare un altre grupo! Escolta Rosa. Vina... Aquell
llet, que va a davant...

KITTELHAUS (*que s'ha acostat també*)

Aquell es Becquer...

DREISSIGER (*a la seva dona*)

No et recordes si es aquell, el que't va insultar l'altre
día? Et recordes lo que'm vas explicar al pujar al cotxe?

SRA. DREISSIGER

Sí, però no se si era aquell.

DREISSIGER

Voldria saberho, perque estich ja cansat de tantes
insolencies. Y a se aquell, tinch ganes d'escarmentarlo.
(Se sent la cansó dels teixidors.) Sentíu. Escolteulos,
escolteulos.

KITTELHAUS

No acabarà may donchs això. Hi ha que confessa qu'es necessari que intervingui la policia. (*Acostantse la finestra:*) Mirisels senyor Weinhold; mirisels. Y entr ells no hi ha solzament joves, hi ha també homes d'edat madura, homes que jo tenia per honrats y serio y creyents, formant part d'aquestes bandes, fomentant aquets desordres y trepitjant baix sos peus les lleys de vines. Y encare voldrà defensarlos?

WEINHOLD

Certament que no, senyor pastor. Es a dir, senyor pastor... *cum grano salis*. Son pobre gent afamada y ignorant. Demostren el seu malestar pels medis que poden.

SRA. KITTELAUS (*petita, magre*)

Senyor Weinhold, per Deu!

DREISSIGER

Senyor teulech, sento tenirli que dir, però no està a casa meva per fer conferencies humanitaries, sino solzament per educar als meus fills y deixarme a mí que m'ocupi de lo que'm correspon.

WEINHOLD (*queda un moment inmòvil, després s'inclina y fa una somrisa forsada dtu ab veu dolça*)

Certament senyor Dreissiger. Preveya ja que un dia o altre tenia que succehir això. Y no sols ho esperava, sino que casi ho desitjava. (*Sen va.*)

DREISSIGER (*brutalment*)

En tal cas li agrahiré que'ns deixi lo més aviat possible. Tindrem necessitat del seu quarto.

SRA. DREISSIGER

Però Guillem...

DREISSIGER

Quèl Vas are tu a defensar a un home que vol excu-
les abominacions y els horrors d'aquesta innoble
isó?

SRA. DREISSIGER

No, però es qu'ell no'ls havia pas defensat...

KITTELHAUS

Oh, Sr. Dreissiger, se li ha de perdonar. Es molt
el

DREISSIGER (*sense contestar al pastor*)

No hauria pensat may semblant cosa d'ell. Es fill
una honrada familia. El seu pare ha estat empleat
aranta anys y may n'hem tingut res que dir y la seva
pare estava contentissima desde que va entrar com
estre dels noys a casa nostre. Tenia el pa a les mans,
no s'en ha sapigut aprofitar! Pitjor per ell!

PFEIFER (*obra bruscament la porta y diu*)

Senyor Dreissiger. N'havem agafat un y amenassen
enir...

DREISSIGER (*vivament*)

Aneu a avisar desseguida a la policia

PFEIFER

Ja ho hem fet, y el comissari ara puja.

DREISSIGER (*surt a la porta a rebre al comissari*)

Servidor de vostè, senyor comissari. M'en alegro
e que hagi vingut. (*Kittelhaus fa senyes a la senyora*)

perque s'en vagi. Surten ell y les dugues senyores.) H fet agafar a un dels més revoltosos pels meus obrer tintorers. Estich ja cansat d'aguantar les seves inselencies y la seva audacia, que traspassa ja tots els límits. La meva senyora no pot sortir sense veures exposad als insults y a ser maltractada, y estem exposats cada dia a tenir un disgust.

COMISSARI (*home d'uns 50 anys, va d'uniforme*)

Oh! te rahó senyor Dreissiger. Estich a la seva disposició y m'alegro de que n'hagi fet agafar ja un. Així hi ha que acabarho d'un modo o altre. Y que n'hi hagi alguns, que ja fa temps que'ls vigilo...

DREISSIGER

Son tots els mals trevalladors, els ganduls, y els que es passen el día a la taberna, gastant tot lo que guanyen y deixen morir després de fam a les seves families. Estich resolt a que això acabi, y no sols pel meu propi interés, sino per l'interés de tothom, y dels meteixos trevalladors.

COMISSARI

Perfectament, senyor Dreissiger. Y en quant de me depenga...

GENDARME KUTSCHE (*entra y saluda militarment; se senten ru mors fora*)

Senyor comissari, hem pres un dels amotinats.

DREISSIGER

Vol interrogarlo el senyor comissari?

COMISSARI

Si senyor, l'interrogarem y el portarem prè de seguida. Solzament sento la molestia que li causem.

URICI (*entra subjectat per cinch tintorers que tenen les mans y la brusa plenes de color. El presoner porta la gorra y conserva tot el bon humor que dona una borrachera*)

Canalles! Y vosaltres vos diheu obrers! Y servíu per afar a un dels vostres companys! Avants que fer l'ofide policia y agafar a un trevallador, me faria tallar i mans.

COMISSARI (*enèrgicament*)

Treute la gorra. (*Maurici es treu la gorra tranquilment.*) Com te dius?

MAURICI

Que havem menjat tots dos may en el meteix plat?

DREISSIGER

Ja es massa insolencia.

COMISSARI (*contenint la rabia*)

Ja t'arreglaré jo. El teu nom. (*Maurici calla.*)

COMISSARI

Parla o et faig assotar aquí meteix...

URICI (*veient entrar a una criada que porta el café y el deixa sobre la taula*)

Hola! hermosa! Y donchs que tenim convidats!

COMISSARI

Ja acabo la paciencia. Dius o no, el teu nom?

TELHAUS (*durant l'última escena ha estat escoltant desde la porta entre oberta, hasta que's decideix a intervenir*)

Es diu Maurici Peger, senyor comissari. (*Ab veu lsa.*) Veritat Maurici? No'm coneixes ja?

MAURICI (*ab respecte*)

Sí, senyor. Vosté es el pastor Kittelhaus.

KITTELHAUS

Sí, Maurici; el teu pare espiritual, el qui et va ensenyar la doctrina quan eres noy. No t'en recordes ja? El teu mestre... el que't va dar la primera comunió. Aixís agraheixes les meves màximes?

MAURICI (*baixant el cap*)

Vos vaig pagar tot lo que vareu fer per mí.

KITTELHAUS

Me vas pagar! No diguis tonteríes! Sigues un home de be, Maurici; sigues honrat y enrecordat dels sermons que has sentit. No olvidis lo que Deu mana en els manaments de la seva lley divina. Sigues bo y creyent...

MAURICI

Oh, senyor pastor. No crech ja en res de lo que creya. M'hi tornat quaker.

KITTELHAUS

Calla, calla y no diguis paraules que no comprens.

COMISSARI

Ab el seu permís, senyor pastor. Kutsche, lligueulo

MOLTES VEUS (*desde fora*)

Maurici, Maurici. Ens el heu de tornar!

DREISSIGER (*s'acosta maquinalment a la finestra inquiet*)

Què es lo que criden. Què volen are?

COMISSARI

Demanen qu'els hi tornem el presoner. Però ca! aquet ja'n te per dies. Kutsche, portèulo a la presó.

KUTSCHE (*lligant a Maurici*)

Senyor comissari, no serà molt fàcil. Tots estàn molt excitats y entre el grupo hi ha en Becquer y el ferrer.

KITTELHAUS

Potser seria millor emprar la persuassió...

COMISSARI

Y la meva responsabilitat? Cal! Vaija, Kutsche, depressa.

MAURICI (*somrient mentres acaben de lligarlo*)

Apreta, apreta fort, que no serà per molta estona!...

COMISSARI

En marxa. (*a Dreissiger:*) Si tem quelcom, fassins acompanyar per sis dels seus tintorers. (*Surt el primer desenvainant el sabre. Segueixen els tintorers y entre mitj d'ells Maurici y l'ultim Kutsche.*)

MAURICI

Marchen!

DREISSIGER (*després d'una pausa y semblant ja calmat*)

Què li sembla senyor pastor? (*Encen el cigarro.*) La veritat es que ara ja que ha passat, hem sembla bastant còmich y ridícol tot això. Primer la discussió ab el teòlech, cinch minuts després s'en va, donant la dimissió. Després, aquet borraxo. En fí, anem a pendre el café tranquilament.

KITTELHAUS (*sentintse els crits de fora que van augmentant*)

Encare criden... y d'una manera...

DREISSIGER

Passem a l'altre habitació.

KITTELHAUS

Y fins are, aquesta gent, eren trevalladors pacient y fàcils de dirigir. Veritat o no?

DREISSIGER

Sí, es veritat, eren gent honrada y dòcil, fins el dia en que'ls predicadors d'humanitarisme, van comensar omplírlshi el cap de vent, convencentlos de que estaven tant malament, fins el día en que's van fundar to aquests comités y associacions de trevalladors. Y ha acabat per ser insofribles, queixantse sempre. Es comparen ab els que son més qu'ells y la seva ambició els fa desitjar tot lo dels altres. Per ells no hi ha res probo, ni qu'els acontenti. (*Se senten a fora crits sempre en augment.*)

KITTELHAUS

Sí, ab totes les seves idees humanitaries y ab tots els seus sermons, han lograt no més convertir ab llops a n'els que eren avans dòcils com ovelles.

DREISSIGER

Y tots els qu'els prediquen, en el fons no son més qu'els seus explotadors, ganduls que han trovat un mode viure sense tenir que treballar, llops afamats que nudreixen dels que diuen voler deslliurar de la miseria temperaments déspotes que'l día que pujen no's recorden dels seus companys antichs y son els seus únichs explotadors. Miri sinò, en la meva fàbrica; el que pitjor tracta als teixidors es el majordom Pfeifer, un antic teixidor, que's queixava sempre de la seva sort, y ara ho ha oblidat completament.

KITTELHAUS

Però creu vostè que no hi intervindrà el govern?

DREISSIGER

No pot per menys de ser aixís, donchs totes aquestes
citacions no poden passar desapercibudes y es neces-
ari que'l govern intervingui sino vol arruinar la nostre
industria. En l'extranger les tarifes crescutíssimes im-
edeixen la nostra exportació y s'ens han tancat els mi-
ors mercats; si ademés d'això hem d'atendre les pre-
ensions dels trevalladors, estem arruinats completa-
ment...

PFEIFER (*entra espantat cridant*)

Senyor, senyor...

DREISSIGER (*se gira desde la porta del saló ahont anava a en-
trar ab el pastor*)

Què es? què ya?

KITTELHAUS

Què passa? Sembleu espantat.

PFEIFER

Es imposible!... entraràn... La policia... oh! es horro-
sl...

DREISSIGER

Però que teniu? Calmeus!

PFEIFER

Han deslliurat a Maurici; han atropellat al comissari
al gendarme, y els hi han pres les armes.

DREISSIGER

Això es impossible, no sabeu lo que vos diheu!

PFEIFER

Es veritat, senyor; es veritat, semblen feres, es més
erio de lo que vosté es creu.

SRA. DREISSIGER (*venint del saló ab la senyora del pastor*)

Mira, Guillem, a veure si convences a la senyora Kittelhaus de que no s'en vagi, s'ha espantat pels cri

KITTELHAUS

Estimada senyora Dreissiger, potser no's trova be

SRA. DREISSIGER (*a Dreissiger*)

Perque no surts tu y els hi parles.

DREISSIGER (*al pastor*)

Ja ho veu. M'arruino per dàrloshi trevall, hi guany menys jo en un any, que qualsevol d'ells. En tot un an hi trevallat, y he perdut ademés part del meu capit per no tancar la fàbrica y deixar sense pa a centena de families y m'ho paguen volent assaltarme la casa. Es horrorós!..

COTXER JOAN (*entrant*)

Senyora, hi enganxat el cotxe. El senyor Weinho hi ha fet entrar als nens tement alguna cosa.

SRA. DREISSIGER

Què voleu dir?

JOAN

No se, no se. Però criden que volen venir y la policia no hi pot res.

PFEIFER

Crèguinme, es horrorós el motí, es horrorós.

SRA. DREISSIGER

Ay! Deu meu! Però què volen?...

JOAN

Semblen gossos rabiosos.

PFEIFER

Es horrorós, creguin, es horrorós.

DREISSIGER

Calla tu imbècil. Han posat les barres a les portes?

KITTELHAUS

Permeti, senyor Dreissiger, permeti: Què es lo que demanen aquesta gent?

JOAN

Demanen qu'els apujin el jornal.

KITTELHAUS

Jo sortiré, y faré el meu deber. Jo els parlaré.

JOAN

Oh! senyor pastor, no surti de cap manera.

KITTELHAUS (*a Dreissiger que està assentat en una cadira ab el cap entre les mans*)

Senyor Dreissiger, fassi el favor, mani que m'obrin la porta y que tanquin desseguida darrera meu.

SRA. KITTELHAUS

Per l'amor de Deu, no hi vagis!

KITTELHAUS

Es inútil. Deu hem protegirà no tinguis por per mí... (*Abrassa a la Sra. Kittelhaus y mentres aquesta no el deixa diu.*) Veurem si el meu caràcter de sacerdot... Si aquesta gent em respecten encara. (*Agafa el bastó y el sombrero.*) Vaja, no temin res... Deu hem protegirà. (*Surt seguit de Dreissiger, Pfeifer y Joan.*)

SRA. KITTELHAUS

Ay, senyora Dreissiger. (*Abrassantla, plorant:*) D' fassi que no li succeheixi res!

SRA. DREISSIGER

No comprench lo que passa. No es possible. No pas un crim ser richs? Oh, jo era pobre però no aborre pas als richs... pensava que lo que tenien uns més que' altres ho havien guanyat honradament... com el meu marit... y per què venen donchs contra nosaltres? No pas culpa nostra si els temps son dolents pels trevalladors. Quan ho son per ells més ho son pels amos!... (*L' soroll augmenta a fora. Dreissiger entra precipitadament.*)

DREISSIGER

Rosa, posat un abrich y corre al cotxe; vinch desse guida... (*S'en va a la caixa, l'obre y pren els objectes d' valor.*)

JOAN (*entra*)

Tot està a punt, però cuyti, avants que s'adonguin de la porta del darrera...

SRA. DREISSIGER

Joan, per la mort de Deu, salvans.

JOAN

Estigui tranquila senyora. Els cavalls estàn descansats y no els aturaràn, y els que ho provin els hi passarem per sobre. (*Surt.*)

SRA. KITTELHAUS

Però y el meu marit, senyor Dreissiger...

DREISSIGER

Tranquillassis, no li ha passat res, casi res...

SRA. KITTELHAUS

Vosté m'enganya, què li ha passat? què li han fet?

DREISSIGER

Res, tranquil·lissis, ja ho pagaràn car! Maltractar al seu pastor! No li han fet res, l'han insultat, però res més... oh! li ha que tractarlos com feres, com lo que son!... (*A la senyora Dreissiger:*) Però cuyta. (*Se senten cops contra la porta de baix:*) No sents, no sents. Cuyta, fugim, no hi ha més remey que fugir, son feres.

MOLTES VEUS

Pfeifer, volem a n'en Pfeifer.

PFEIFER (*entra precipitadament*)

Senyor, senyor, per Deu. Estàn tirant la porta a terra. (*Se senten clars els crits dels teixidors.*)

MOLTES VEUS

Volem en Pfeifer, en Pfeifer. (*Surten corrents les dos senyores.*)

PFEIFER (*plorant y agafantse a Dreissiger suplicant, besantli les mans*)

Senyor, per Deu, per l'amor de Deu, no'm deixi; sempre l'hi servit ab fidelitat y volen matarme; per Deu, no m'abandoní, per l'amor de Deu senyor; pels meus fills.

DREISSIGER

Deixeume, deixeume ja s'arreglarà tot, seguiu... (*Surten tots dos.*)

(*La escena queda vuyda alguns instans. Els crits y els cops augmenten fins que se sent un gran soroll de passos precipitats que s'acosten.*)

VEUS (*desde dintre*)

Amunt!... a l'esquerra!... amunt, amunt! (*Apareix la porta un grupo de teixidors y de dones; donen passos y es paren com no gosant entrar. Ningú diu res. Al cap de pocs moments entren tots a empentes. Formen grupos mirantse als miralls. Maurici, Becquer y Wittig seguits d'alguns més, entren com perseguint algú cridant tots.*)

MAURICI

Per ahont ha passat?

BECQUER

Ahont es aquet lladre? Ahont es en Pfeifer?

VELL BAUMERT

Ens volia fer menjar herba! Are li farem menjar les estelles dels seus mobles.

WITTIG

Hi ha que penjarlo...

UN TEIXIDOR

Tirèulo per la finestra, que s'esclafi el cap sobre les pedres.

VELL BAUMERT

Ja hem patit prou nosaltres! ara els hi toca a n'ells (*Tots es dirigeixen a la porta del saló per saquejarlo.*)

BECQUER (*posantse devant de tots*)

Altó! Escolteu tots. Si acabem aquí serà com si no haguéssim comensat. Després d'aquí hem d'anar a casa del fabricant de les màquines. Tota la miseria ens ve d'allí... (*Tots van sortint, enduentsen lo que poden.*)

NSORGE (*entra per la porta del saló y, mirant a tot arreu fixo, s'agafa lo cap ab les mans y diu:*)

Deu meu, tot me roda! Què fa aquí! No veig res!
ixò sí que fa riure! Tot roda! Y aquí's reyen de nos-
tres! Are jo m'en rich d'ells, ja! ja! ja! Me volíen pen-
re la casa meva, are jo'ls prenc la seva! Fa riure! y
ot roda! tot roda! ja! ja! ja!

TELÓ

ACTE QUINT

La casa del Avi Hilse. A l'esquerra, una finestra petita y devant d'ella un taler. A la dreta un llit y al costat del llit, una taula. En el recó de la paret la llar y devant un banch. Al voltant de la taula assentats en escambells y en el rebord del llit, l'avi Hilse y la seva dona, velleta, cega y casi sorda, el fill Anton y la seva dona Lluïsa. S'han reunit per l'oració del dematí. Un torn pera devanar, el fil, colocat entre la taula y el taler. De les vigues vellosoes del sostre, penjades eynes de teixidor, y troques de fil. Altres utensilis escampats per la habitació. Aquesta es petita, estreta y baixa; te una porta en la paret del fons que dona a la principal habitació de la casa, y una altra porta al costat que dona a una habitació semblant a la descrita. Tot de la casa es vell y sembla inservible. Hi ha una escala de fusta mitj porrida que conduceix a les golfes. En el mitj de la habitació un cubell demunt un escambell y escampada la roba blanca. La llum entra per la esquerra.

VI HILSE (es un vell de barba llarga, encorvat y abatut pel treball, els anys, les privacions y les malalties. Es un antich soldat y no més te un bras. La cara gris, d'una expressió vaga. Tremola continuament, els seus ulls son enfonzats y malalts. S'aixeca al meteix temps que la seva dona y la seva nora y prega)

Senyor Deu meu! May t'agrahirem prou la gracia que'ns has fet de concedirnos el dia d'avuy y d'havernos escampat el teu nom s'antich davant la teva santa guarda, durant la nit que acava de passar. Senyor! la teva bondat es infinita y nosaltres som pobres pecadors, indignes de abraçar els teus genolls; y tu, Pare etern, tingues pietat de nosaltres, perque tu y la sang y mèrits del diví Jesús, sou la nostre gloria y la nostra gloria. Y si a cas corresponem a totes les gracies que'ns envies perdona nostres pecats y do-

nens paciència perquè després d'aquesta vida de sofriments poguem pendre part en la eterna benaventurança. Amen.

AVIA HILSE (*plorant*)

Pobre vell! Cada dia fas més hermoses oracions!...

AVI HILSE

Ahont es la petita?

LLUISA

A casa l'amo a buscar feyna. Ahir nit, va preparar encare algunes bovines.

AVI HILSE (*acostant el torn a la seva dona*)

Vols trevallar una estona! Jo prou voldria que no haguessis de fer res.

AVIA HILSE

També m'aburriria.

LLUISA

Si al menys trevallant, poguessim menjar!...

AVI HILSE

Filla meva. Hem de resignarnos. A falta de carn, es menjen patates y sino pa...

LLUISA

Y sino morirse, veritat?

ANTON (*desde l'habitació del costat*)

Vaja, calla, dona...

AVI HILSE

Anton, vols venir a ajudarme que hi ha fils a passar?

LLUISA

Anton, vina que'l pare et crida. (*Entra Anton y ajuda a son pare a pentinar els fils. Entra Hornig.*)

HORNIG (*desde la porta*)

Bona sort, tothom!

AVI y ANTON

Gracies, Hornig.

AVI HILSE

Y què contes de bo? ..

HORNIG

Grans notícies. Han assaltat la casa del fabricant reissiger.

LLUISA (*excitada*)

Què'ns vols enganyar?

HORNIG

Vos juro que's la veritat. Lo que vos dich, ho han vist quets ulls. Tot ho han destrossat, mobles, miralls, quadros, tot ha anat per la finestra. Han tirat al riu tots els nts de la tintorería. Semblava un camp de batalla.

AVI HILSE

Y son els teixidors d'aquí que han fet tot això?

HORNIG

Sí, y que t'els puch anomenar pel seu nom. Jo hi he nat, seguint al governador y hasta li he parlat. Els teixidors no li han dit res, y han continuat el seu fet.

AVI HILSE

Tu has entrat a la casa?

HORNIG

Sí, y creyeu que imposava tota aquella gent destrossant quan trobaven, sense dir una paraula.

LLUISA (*excitada*)

Es molt just! Era necessari que acabés aixís.

ANTON

Lluisa, no diguis això.

AVI HILSE

Però com ha sigut, qu'han fet...

HORNIG

No se sab. Diuhen que'l fabricant va dir, que si e teixidors no volien morir de fam, que menjessin herv. No se res més.

AVI HILSE

No crech que teixidors com jo, hagin fet lo que t dius.

MAGDALENA (*nena de set anys, els cabells rossos, deixats anar porta un cistell al bras, y arriba saltant, ensenyant una cullera de plata a la seva mare*)

Mira, mama, mira que tinch!

LLUISA

Què portes aquí?

AVI HILSE

Ahont has trovat això, filla meva!

HORNIG

Y es una cullera de plata...

AVI HILSE

Ja pots anar desseguida a tornar això a qui ho hages pres. Com s'enten això? Ja t'arreglaré jo! Quí es que t'ha ensenyat a ser lladrel! Apa, corre; a tornar això t'he dit!

MAGDALENA (*plora y corre a amagarse entre les faldilles de Lluïsa*)

Mama, jo l'he trovada. Tots els noys en duyen de uals.

LLUÏSA

Però, ahont l'has trovada?

MAGDALENA

Devant de la casa del senyor Dreissiger.

HORNIG

Jo crech que lo millor fora que l'Anton dugués la cuera a casa el comissari.

AVI HILSE

Es veritat. Veshi Anton.

ANTON

Si, li diré que la nena l'ha recullida sense saber lo que feya. No ploris maca, no ploris. . (*Surten Lluïsa y la nena, que no para de plorar.*)

LLUÏSA (*mirant la cullera*)

Si fos nostra, podríem viure alguns dies de lo que'ns n donarien!

AVI HILSE

Endueusen aviat això de devant meu! (*Surt Anton*)

HORNIG

Espera Anton. Jo m'hen vaig també. Adeussiau totom.

CHMIT (*entra; es un home nerviós, enrahonador, es mou molt*)

Bon dia. Avuy si, que passen coses grosses. Sí, sí, ja podeu fer el desentés. Y donchs, com anem avia?

LLUISA

Senyor Doctor. Sembla que està aixís meteix. No veu gens encare.

SCHMITT

Be, be. No trevalleu de nit, sobre tot. Lo que he passat, verdaderament es greu. Y are tots es diu geixen cap aquí, estàn rabiosos com un remat de llop y venen disposats a saqueijarho tot. Y la Magdalenèta ahont es? (*Entra la petita donantli la mala seva mare* Té, maca, te, fica les mans a les meves butxaques. (*La nena ho fa y treu unes quantes nous.*) Mira, tots aquestes nous, son per tu, si hem cantes una cansó. (*Sentien tocar les campanes a rebat.*) Sentíu! Sembla que toquen a rebat.

AVI HILSE

Donchs es veritat que venen!

SCHMITT

No vos ho he dit. Jo he tingut que passar entre ell y creyeu que feyen por, y llàstima al meteix temps aquella colla de miserables, alguns borratxos, cantant cansons terribles. (*Se sent cantar lluny.*) Avans cinc minuts son aquí. Jo vos deixo. Sobre tot, no ve emboliqueu, perque no tardaràn a arribar els guardes. S'han tornat bojos. (*S'en va.*)

ANTON (*arriva precipitadament y d'ú desde el fons*)

Son allí, pare, y van armats de destrals... Jesús, qu horror! No se lo que passarà, tots van armats y semblen feres...

AVI HILSE

Y per què has vingut tan corrents?

ANTON

Oh! Hi vingut perquè'm cridaven. Va ab ells, el teu padrí, l'avi Baumert, y'm cridaven que'ls acompanyés y deya que vos també devíau anarhi per castigar als nostres explotadors... (*Vacilant:*) Y no vos penueu, que potser tenen rahó... Han dit que lograràn que ve'ls apuji el jornal, y crech que serà aixís; la veritat es, que'ns morim de fam; y com díu l'avi Baumert, ells s'enreixen.

AVI HILSE

Y es el teu padrí, que díu això? Es un criminal. No escoltis fill meu; no l'escoltis, Anton, que's el diable qui'ls tenta.

LLUISA (*violentment y ab exaltació*)

Sí, sí. Escolta al teu pare y acabaràs per tornarte com una dona.

AVI HILSE

Y tu pretens ser una bona mare y díus això? Quines lliçons podràs dar a la teva filla, després d'haver excitat al teu home als crims més abominables!

LLUISA

Tu, sí, que ab les teves prèdiques has fet que fos una mala mare, perquè hi pujat als meus fills ab la més horrorosa miseria. Tu, no més t'has cuidat de pregar a Deu, y no sabs lo que he sofert per poder donar un tros de pa als meus fills.

AVI HILSE

Ets una mala dona; estàs corrompuda, y ja no hi ha remey per tu.

LLUISA

Per culpa vostra, no hi ha remey per nosaltres, perquè no sou homes, ni teniu sang a les venes, y encara benehiu als que vos escupen a la cara. Me feu fàstic!

AVIA HILSE

Què hi ha? Què diu la Lluisa?

LLUISA

Res, res, què vols que hi hagi?

AVIA HILSE

Me sembla que tocaven les campanes.

AVI HILSE

Deu ser un enterro... (*L'avi Hilse s'aixeca, y després d'una pausa, diu ab solemnitat a l'Anton:*) Tu, fill meu, has sentit els horrors que diu la teva dona. Tu, no hi creuràs, Anton, perquè ets fill meu, fill del vell soldat que ha donat la sang per la seva patria. No hi tremola davant de les bales, y aquest bras perdut que no s'ha menjat les rates, ho diu be proud. Jo, tenir por? Y dels soldats? No es això lo que m'espanta, ni el morir, que poch estimo aquesta miserable vida, sino lo que vindrà després y que'ns farà víctimes a tots nosaltres!... Y després d'aquesta vida en ve una altre de torment o de benaventuransa eterna.

ANTON

Qui sab, lo que vindrà després? No hi ha estat ningú

AVI HILSE

No, Anton, no pots duptar de l'única cosa qu'ens sosté. No hauria treballat jo ab resignació fins a morir patint miseria, mentres altres ditxosos passaven la vida

b tanta opulencia, sino tingués fe y esperansa. (*Senyala la finestra ab la ma.*) El rich, ha tingut la seva part aquí baix; jo, potser la tindrè allí dalt. L'evangeli féu "Hi ha una justícia suprema", però nosaltres no som els jutjes. Sols Deu, pot estendre sobre la terra el seu bras venjador!

UNA VEU (*desde fora*)

Fora tothom!

AVI HILSE

Feu lo que volgueu, jo no'm moch d'aquí.

ANTON

Jo també vaig a trevallar! Vinga lo que vinga. (*Senyala. Se sent el cant dels teixidors a prop de la casa, resonant com un plany monstre.*)

HORNIG

Fills meus, quin espectacle més horrorós! Aneu fins a casa d'en Dietrich, y ja no hi trobarèu casa, ni fàbrica, ni res. Y ara s'en van cap a casa l'altre germà. Espereus una mica y veureu lo que passarà. (*Senyalant als teixidors que figura que passen:*) Veyeu aquell minyó petit que porta a la ma una barra de ferro? Donchs aquell, fonza totes les portes com si fossin de cartró.

AVI HILSE

Ja comensen tirant pedres a la casa del germà Dietrich. Desde el balcó els tiren un cartell. (*Gran remors fora.*) Un llegeix que'ls concedeix lo que demanen... Però no'n fan cas! uns continúen tirant pedres y els altres venen cap aquí... Vindràn per obligar a tots els teixidors a que'ls acompanyin. (*Petita pausa. De cop entren dos teixidors, bruts, mitj borratxos.*)

VARIES VEUS

Tothom al carrer! (*Entra Becquer y un grupo, tots armats de destrals y pichs. Al trovarse cara a cara a l'avi Hilse, semblen calmar-se.*)

BECQUER

No teixíu més 'avi, que desde avuy comensem a se felissos, ja fa massa temps que'ns escarrasem.

PRIMER TEIXIDOR

Ja no tornareu a anar al llit ab la panxa vuyda, av

SEGON TEIXIDOR

Desde ara els teixidors hem de tenir casa ahont dormir y roba per posarse a sobre.

AVI HILSE

Y d'ahont veníu armats d'aquet modo?

BECQUER

Son pera obrir el cap als nostres explotadors.

SEGON TEIXIDOR

Veníu ab nosaltres avi Hilse, que anem a fernos justicia.

VELL BAUMERT

Mira, es precís que tots siguem felissos; veus, avuy semblo un príncep; hem de menjar be, y veure xampany y vins bons. Vina, vina, s'ha de pendre tot lo que's pugui. Eíls ens ho han pres a nosaltres.

TOTS

Bravo! Bravo!

MAURICI (*entra armat ab un sabre de caballeria*)

Hem donat alguns bons cops!

BECQUER

Sí, ja comensem a entendre l'ofici.

MAURICI

Are, lo que'ns toca, es continuar la feyna...

VELL BAUMERT (*trayent la bota*)

Te, Enrich, beul

AVI HILSE

No bech, jo...

PRIMER TEIXIDOR

Bebeu, avi, bebeu, que no sempre es festa!...

AVI HILSE (*ab impaciencia*)

Be, enviats del dimoni, què veníu a fer aquí?

VELL BAUMERT

Jo't venía a portar aquet gall per l'avia...

AVI HILSE

Guillem, no't coneix, y et tenia per un home honrat, y tots vosaltres que no sembleu obrers, sino gent escapada dels presiris, vos haig de dir que esteu aquí, contra la meva voluntat, y que entre nosaltres no hi ha res de comú...

MAURICI

Que esteu de mala lluna, avi! Però, no veyeu que no som pas gent tant perduda?...

PRIMER TEIXIDOR

Hem fet lo que hem fet, perque tenim dret a la vida, y volem viure!...

MAURICI

Y sou vos, teixidor com nosaltres, que goseu dir que no tenim rahól...

BECQUER

Deixa al vell, Maurici... No veyeu avi Hilse, que en estimem més morir, que no viure com avans. És necessari que això cambihi.

AVI HILSE

Tots volem, jo també, que cambiï y a Deu cada dia li demano que s'ens acabi la misèria; però no ténia dre a fer lo que heu fet, ningú deu pendrer la justícia per la seva ma, y ningú deu matar y robar com feu vosaltres per millorar aquesta miserable vida tan curta, comparada ab la vida de l'eternitat. De què serveixen les comoditats d'aquet mon, si ens porten els sofriments en l'altre? Què ténia rahò? La rahó no s'imposa may per medi de la forsa, y si aixó succeheix, la meteixa forsa ampararà l'endemà les injustícies. Ab la forsa voleu assolir lo que demaneu? Donchs ab la forsa vos dominaràn avans de que pogueu lograrho.

MAURICI

Què voleu dir? que vindràn els soldats? Que vinguin que també hem sigut soldats nosaltres.

AVI HILSE

Tot això son paraules y res més. Creyeume a mí, torneusen sense cometrer més crims y potser Deu remedià el mal de tots, creyeume a mí, que hi vist sempre, que cap imposició lograda per la forsa, durava gayre.

MOLTES VEUS

Ja venen els soldats. (*Silenci general. Se senten les cornetes y els timbals.*)

UN TEIXIDOR

Jo marxo.

BECQUER

Quí parla de marxar?

MAURICI

Que no's mogui ningú. Jo vos diré el que tenim de fer.

AVI HILSE

Y ab que resistireu als soldats? Ab aquestos bastons?

PRIMER TEIXIDOR

Ja ens ho pensem que vos no sabríau defensarvos...
Ja teniu la cara de cobart...

SEGON TEIXIDOR

Deixal, no veus que rapapieja! .

ANTON (*entra, y al sentir que insulten al seu pare, agafa pel coll al primer teixidor*)

Cobart! T'atreveixes ab els vells, eh?

AVI HILSE

Deixal fill meu. Que digui lo que vulgui. Aviat veurem qui dels dos te rahó.

BECQUER

Vens ab nosaltres, Anton?

AVI HILSE

No, l'Anton es queda ab mí.

LLUISA (*entra y crida desde el fons*)

No perdeu el temps ab aquets dos gallines. Aneu desseguida a la plassa, que el comandant de la tropa d'íu a la gent que's retiri cadascú a casa seva. Aneu aneu desseguida!...

MAURICI

Sabs, Lluisa, que tens un home que no te'l mereixes!

WITTIG (*baixa del pis de dalt portant un cistell forrat de cuyro a la ma*)

Avant, avant, seguime tots...

BECQUER

Salud, avi Hilse, y a reveure!

AVI HILSE

Adeu, y em sembla que ja no'ns veurem més, perquè jo no viuré pas cinch anys y lo que's a tu, et tancaràn per molt més temps que el que'm resta de vida.

BECQUER

A mi em tancaràn?

AVI HILSE

Sí, a tu, y que't tindrán a la presó per temps.

BECQUER

Millor, aixís em mantindràn.

VELL BAUMERT (*fins ara, havta estat sentat en una cadira ab el cap baix*)

Es veritat, Enrich, m'he emborratxat una mica, però encare no hi perdut el cap. Tu, penses d'un modo, y jo, penso d'un altre, però jo crech que en Becquer te rahó, encara que acabi a la presó ahont sempre s'estarà mi-

lor que aquí, Y ademés, es necessari respirar fort, una vegada a la vida, sense preocuparnos de lo que vindrá després. (*S'en va lentament cap a la porta:*) Adeu Enrich, si em passa alguna cosa, ja resaràs per mí. (*S'en va. Els teixidors abandonen la casa. La habitació del fons, s'ha anat omplint de gent de la casa y curiosos* L'avi Hilse es queda pensatiu y emocionat. Anton, ha anat a buscar una destral amagada darrera la llar y examina el tall. Se senten rumors fora.)

AVIA HILSE

Què passa, Enrich? Per què es tot aquet soroll?

AVI HILSE

Anton!

ANTON

Què voleu pare?

AVI HILSE

Deixa la destral ahont l'has trovada!

ANTON

Volia fer teyes, pare. (*Deixa la destral. Pausa.*)

VEUS (*que canten desde fora*)

L'Anton, l'Anton, te por,

l'Anton es un traydor!

ANTON (*agitat, y amenassant ab el puny clos*)

Canalles, no'm desesperèu! (*Se sent una descarga.*)

AVIA HILSE (*espantada*)

Deu meu! Què ha sigut aquet soroll?

AVI HILSE

Are ja corra la sang! Senyor Deu meu, protegíu als pobres teixidors, protegíu als meus pobres germans.

ANTON (*al moment de la descargada s'estremeix y agafa la destrada*)
Els soldats han descarregat sobre els teixidors!

UNA DONA (*desde el fons*)

Avi, apartèuvos de la finestra, que les bales arriuen fins aquí. Una ha trencat un vidre.

MAGDALENA (*entra corrents*)

Avi, avi, han tirat tiros y n'hi ha dos de morts. (*S'enva.*)

UN VELL (*desde la sala del fons*)

Mireu, mireu, corren darrera dels teixidors...

UNA DONA (*desde el fons*)

Anton, Anton, mira la teva dona entre mitj dels soldats; es més valenta que tu. (*Quatre homes entren un teixidor ferit, passantlo per l'habitació del fons. Silenci fins que han passat.*)

UNA VEU

Es el teixidor Ubrich. Te la ferida al cap...

VEUS (*de fora*)

Avant! avant!

VEUS (*del fons*)

Dos soldats han caygut ferits de cops de pedres. (*Grans crits a fora. Els del fons tanquen la porta.*)

UNA DONA

Han tornat a carregar els fusells!...

ANTON

Siguem bojós tots... Volen donarnos pòlvora y bales en lloch de pa? Donchs sigal! (*Dirigintse al seu pare:*)

T'en vaig, m'en vaig; no vull deixar que matin a la neva dona. (*Surt corrents.*) Deixèume passar, deixèume passar!..

AVI HILSE

Anton! Anton!

AVIA HILSE

Ahont ha anat! ahont ha anat!

AVI HILSE

Al infern! S'ha donat al dimoni!

ALGUNES VEUS

Avi Hilse, fugíu de la finestra.

AVI HILSE

May! Encare que'l mon s'enfonzi! Aquí, al costat del taler, trevallant, aquet es el meu lloch, succeheixi lo que vulgui. Quant ningú compleix lo'que les lleys humanes y divines manen, jo, vuy complirho. Aquet es el meu lloch. Teixim!... (*Comensa a teixir, al meteix temps que sona un altre descarga. L'avi Hilse queda mortalment ferit: fa un mohiment com volguentse alsar, y cau sobre'l taler mort. La gent del fons han fugit un moment avants dels tiros.*)

AVIA HILSE

Enrich! Enrich! Què passa! Diguem, què passa! Contestam, Enrich! Enrich! Contestam que tinch por!..

TELÓ

1'50 PTES.